

WESTERN ROMAN
LASSO

Cijena 200 d broj 706

VIA

J. Mark:

VREDNIJE OD ZLATA

J. Mark

VREDNIJE OD ZLATA

**VJESNIKOVA
PRESS
AGENCIJA**

Glavni i odgovorni urednik Milivoj Pašiček
Izdavač: NIŠPRO VJESNIK (v. d. predsjednika
Poslovnog odbora Vjekoslav Koprivnjak) –
OOUR Informativno-revijalna izdanja (direktor
Stevo Maoduš)

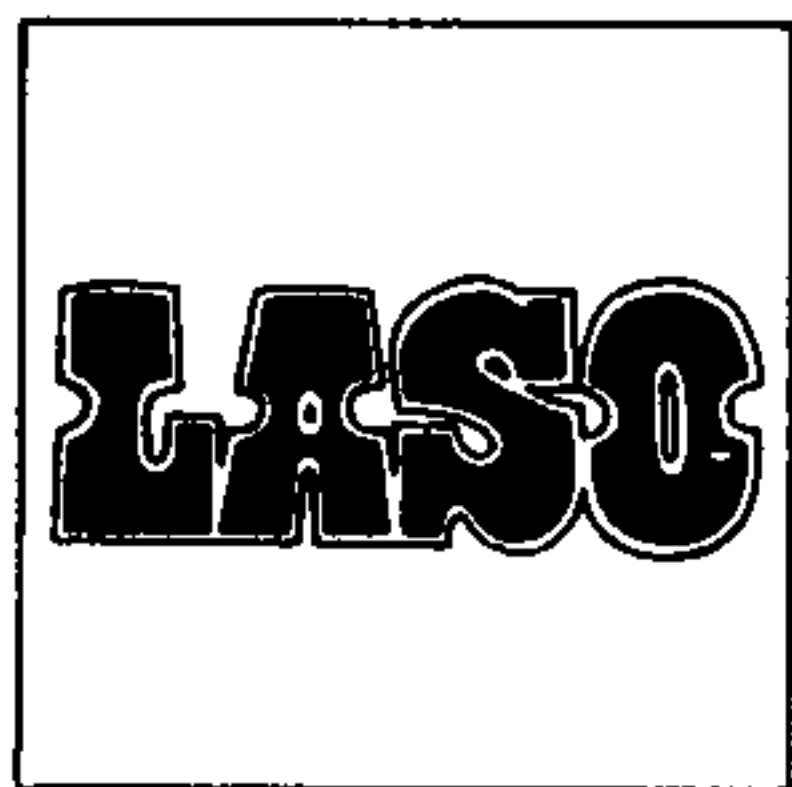
Predsjedavajući Savjeta: dr Ivan Krtalić
Adresa redakcije, izdavač i tiskare: 41000 Za-
greb, Avenija bratstva i jedinstva 4

Telefoni: 041/526-099, 515-555 i 519-555

Telex: 21 121 YU VSK

Kolegij redakcije: Berislav Grabušnik (graf. ur.),
Marija Jurela (urednik), Pavle Lugarić (zamjenik gl.
i odg. urednika), Milivoj Pašiček, Biserka Pupavac
(pomoćnik gl. i odg. urednika)

Tisak: NIŠPRO »Vjesnik«, OOUR Novinska rotaci-
ja i OOUR TM

Urednik: Milivoj Pašiček
Grafički urednik: Ivica Bartolić

J. Mark: **Vrijednije od zlata**

Recenzija: Božo Stančić

Copyright: Joško Supić

Laso broj 706 izlazi 24. 4. 1987. u nakladi od 66.250 primjeraka

I

Donald se spotaknuo o hrpu smeća koja se pred njim isprijelo, posrnuo i bio bi pao da u posljednjem trenutku nije održao ravnotežu.

— Prokleti mrak, toliki je da bih ga nožem mogao rezati — glasno je opsovao.

Njegove riječi nije čuo nitko osim starog mačka čije su zjenice zlokobno svjetlucale u mraku, no i on je brzo pobjegao jer je dolazak dvonožnog bića prekinuo njegov miran san.

Donald je nastavio oprezno hodati ruku ispruženih ispred sebe kao slijepac, jer je postojala opasnost da ponovo naleti na neku sličnu prepreku. Na svu sreću, to se nije dogodilo i on je nakon deset minuta stigao do trošne četverokatnice u kojoj su on i njegova žena iznajmili bijedni sobičak.

Napipao je kvaku na ulaznim vratima u kuću, a zatim su se ona naglo otvorila. Zapuhnuo ga je oštar vonj pomiješan s alkoholnim parama, a onda je začuo neko mumljanje.

— Stephenu Davidsonu neće nitko tako nešto zabraniti.

Donald se brzo izmakao u stranu i kraj njega je oteturala neka sjena. Nije bio ni najmanje raspoložen za razgovor, osobito ne s pijanim susjedima.

Kad se uvjerio da je opasnost prošla, ušao je u vežu i popeo se rasklimanim i crvotočnim stubama do drugoga kata. Iako je bilo tamno kao u rogu, Donald je bez teškoća napipao vrata sobe u kojoj je stanovao, jer je dotad nebrojeno puta dolazio u te sate.

Pokucao je na vrata. Iznutra je začuo tihi ženski glas:

— Donalde, ti si?

— Tko bi drugi mogao biti, Lisa? — odgovorio je umornim glasom.

Odmah zatim vrata su se otvorila i obasjalo ga je slabo svjetlo. Donald je bio odjeven u tamnosivo iznošeno odijelo, a na glavi je imao duboko navučenu kapu sa štitnikom. Ušao je u prostoriju i bijesnim pokretom skinuo kaput i bacio ga na željezni krevet.

— Koliko puta ti moram ponoviti da... — započela je žena, ali je zašutjela kad je ugledala ljutiti izraz na njegovu licu. Shvatila je da nije pravi trenutak da ga ukori zbog nemarnosti. Uzdanula je i bojažljivo ga upitala:

— Što ti se dogodilo, Donalde? Imaš li opet teškoća na poslu?

On se čudno nasmijao i odmahnuo glavom.

— Ne, Lisa, više me ne muče takve brige.

Lice joj se razvedrilo kao proljetno nebo poslije kiše. Odahnula je s olakšanjem i zacvrkutala:

— Najvažnije je da ne izgubiš posao. Ostalo će se već nekako srediti.

— Ništa se više neće srediti, osobito ne samo od sebe — potišteno je rekao i dodao: Gazda me je danas otpustio.

Probljedila je kao krpa i srušila se na stolac što se na svu sreću nalazio iza nje. Donald joj je priskočio i zabrinuto je prodrmao:

— Je li ti dobro, draga?

Ona je kimnula i pokušala se čak i nasmiješiti, ali onda je briznula u plač jer više nije mogla skrivati prave osjećaje. On ništa nije rekao, samo ju je zagrlio i čvrsto, privinuo k sebi. Znao je da je riječi ne bi mogle utješiti.

Kad se napokon malo primirila, upitala ga je drhtavim glasom:

— Zašto je baš tebe otpustio, Donalde, kad sam sigurna da zna da si dobar radnik i da sličnog neće tako lako pronaći?

— Nije dao otkaz samo meni, već i četvorici drugih — promrmljao je mrzovoljno Donald.

Znao je da joj to znači slabu utjehu, no htio joj je barem objasniti da su se i neki njegovi drugovi našli u sličnom, ako ne čak i goreм stanju. Na kraju, njih dvoje nisu imali djece, a većina drugih morali su prehranjivati čopor gladne dječurlije.

— Zašto je to učinio, kad već sutra mora potražiti novu radnu snagu? — upitala ga je dok je brisala suze.

— Varaš se, na naša mjesta neće uzeti nikoga novog.

— Kako to misliš? Zar ne može prodati robu, pa zbog toga smanjuje proizvodnju?

— Ništa od toga, već je stvar u nečem sasvim drugom — kupio je stroj koji zamjenjuje petoricu radnika, a da pri tom ne mora na njega više trošiti ni centa — objasnio je.

— Što ćemo sad, Donalde? Kad kućevlasnica sazna za to, zacijelo će nas izbaciti na ulicu.

— Ne mora čak ni saznati. Ionako ćemo sami morati otići jer nećemo imati novca za stanarinu.

— Pa nije baš tako, Donalde. Vjerojatno si zaboravio da još imamo tri stotine dolara koje smo ostavili za crne dane. — Uzdahnula je te dodala: — Čini se da su ti dani pred nama.

— A ne, taj novac ćemo potrošiti za sasvim drugu svrhu — usprotivio se on.

— Na kakvu svrhu misliš? — začuđeno ga je pogledala, jer nije mogla dokučiti na što misli.

Nježno ju je poljubio i rekao:

— U prvo vrijeme sam očajavao, a onda sam shvatio da od toga nemam nikakve koristi, jer time neću nimalo popraviti nezavidnu situaciju u kojoj smo se našli. Tada mi je nešto palo na um. Povjerio sam se Briarfu i on mi je rekao da se i njemu već duže vrijeme po glavi vrzmaju slične misli.

— Što ste to, do vraga, opet smislili? Da nije i on kojim slučajem dobio otkaz? — pomalo ljutitim tonom upitala ga je.

— Nije, ali sutra o tome namjeravam obavijestiti gazdu.

— Znala sam i prije da s njim nešto nije u redu, ali sad sam sigurna da je sasvim poludio. Namjerava napustiti sigurno mjesto, kao da će tako lako do-

biti novo zaposlenje — Lisa se nije prestajala čuditi.

— Riječ je o nečem sasvim drugom, draga. Čini se da je napokon ostvario ono o čemu smo toliko puta razgovarali.

— Ma o čemu smo mi to razgovarali osim o tome da nemamo novca i da jedva krpamo kraj s krajem?

On nije odmah odgovorio. Zamišljeno je piljio u vrh svoje razgažene cipele, a onda je odlučnim glasom rekao:

— O tome nisam s tobom razgovarao. To je dosad bila samo Brianova i moja tajna. Stvar je vrlo jednostavna. Odlučili smo otići iz Chicaga u Montanu. I sama si vjerojatno čula da je tamo pronađeno zlato. Tko zna, možda ćemo se jednog dana opet vratiti u ovaj grad, ali kao bogati ljudi.

— Kako ti samo tako nešto uopće može pasti na um? — ljutila se ona. — Kao da je Montana desetak kilometara odavde, pa treba samo spakirati stvari i sjesti u poštansku kočiju koja će te odvesti donde.

— To ništa ne mijenja na stvari. Put će, doduše, prilično dugo potrajati, ali će nam se trud i te kako isplatiti.

— A što ako ne nađemo na zlatnu žilu? Ostat ćemo bez novca i biti osuđeni da umremo od gladi — sumnjičavo je rekla, iako se Donaldu učinilo da se i njoj svidjela zamisao. Zbog toga je brzo vedrim tonom dodao:

— Ne moramo odmah naići na rudnik zlata. Bit će dovoljno da na početku skupimo toliko zlatne prašine da možemo preživjeti. Poslije će se sreća vjerojatno i nama nasmiješiti.

— Oduvijek si bio nepopravljiva sanjatica, Done. Tko zna, možda sam te upravo zbog toga

i zavoljela — zamišljeno je promrmljala, kao da njezine riječi nisu uopće upućene njemu.

On je shvatio da ju je napokon uspio malo pokolebati. Želio je to iskoristiti, pa je gorljivo nastavio:

— Ovaj put nisu to nikakva maštanja, Lisa, nego čista zbilja. Vjerojatno si već i ti čula o ljudima koji su se tamo preko noći obogatili. — Zastao je i tišim glasom dodao: — Sit sam ove naše sirotinje. Mogu rintati od jutra do mraka, a zaradit ću tek toliko da možemo preživjeti.

Ponovo je uzdahnula.

— U redu, Done. Učinit ćemo kako si odlučio. Nadam se da zbog toga nećemo požaliti.

Od njezinih riječi njemu se nešto stislo oko srca, no želio je po svaku cijenu otjerati takve misli, jer je smatrao da samo donose nesreću.

Strastveno ju je zagrlio i prošaptao:

— Razvedri se, draga, očekuje nas novi život.

II

Sljedeći dani protekli su u užurbanim pripremama za put. Lisa je rasprodala namještaj i sve ono što im na putu neće biti potrebno ili bi im bilo dodatni teret.

Vijest o njihovom odlasku u potragu za zlatom raširila se munjevitom brzinom po susjedstvu. Na ulici su ih pozdravljali nepoznati ljudi, a znanci i prijatelji su ih stalno salijetali želeći što više saznati o njihovim namjerama. Lisi se svidjela popularnost i svima je pripravno odgovarala na pitanja o njihovim daljim namjerama, no, Donaldu ta iznenadna promjena nije odgovarala. Povukao se u sebe i

jedva bi cijele dane nešto progovorio. Jezik bi mu se razvezao jedino kad bi se našao u Brianovu društvu. Žudno su razglabali o svemu što ih očekuje, potajno se nadajući da neće predugo morati čekati da se njihovi snovi ostvare.

Napokon je osvanuo dugo očekivani dan. Donald je unajmio kola u koja su potrpali sve one stvari koje će im dobro doći, bilo na putu ili kad stignu na odredište. Praćeni dobrim željama znanaca i povicima djece za koje je sve to predstavljalo izvanrednu priliku da se do mile volje najurcaju a da ih nitko zbog toga ne ukori, kola su krenula prema željezničkoj stanici u Hannibalu. Lisa se hrabro držala, ali na kraju se više nije mogla obuzdati i briznula je u plač.

Donald ju je zagrlio kao da je želi zaštititi od svih nedaća koje ih očekuju na putu. Dobro je znao u što se upuštaju, jer se naslušao priča o divljim Indijancima i bezobzirnim razbojnicima koji nisu prezali od ubojstva čak i zbog nekoliko tričavih dolara. Njegova odluka da započne novi život bila je tako čvrsta da ga ništa nije moglo pokolebati.

Kad su stigli na željezničku stanicu, ukrcali su stvari u vagon, a zatim je i Lisa ušla i sjela na slobodno mjesto na drvenoj klupi. Donald je ostao na peronu čekajući da se pojavi Brian. No, njemu nije bilo ni traga.

Do polaska vlaka preostale su samo dvije minute i Donald je izgubio svaku nadu da će se njegov prijatelj pojaviti. Razočarano je pomislio da je povjervao pogrešnoj osobi. Ušao je u vagon i potišteno sjeo kraj Lise. Ona se u međuvremenu ma-

lo primirila, kao da se pomirila sa sudbinom. Shvatila je što muči njezina muža, ali o tome nije željela govoriti da ga ne bi još više povrijedila. Primila ga je za ruku i čvrsto je stisnula između dlanova kao da ga želi ohrabriti.

Shvatio je njezinu namjeru, pa premda se nije baš previše uvjerljivo nasmiješio, ona mu to nije zamjerila jer je naslućivala kako se osjeća. Zнала je da je u Briana imao neograničeno povjerenje, a on ga je tako nisko izigrao.

Začuli su prometnikovu zviždaljku i odmah nakon toga vlak je polagano krenuo. Donald više nije mogao izdržati. Ustao je i naslonio se na prozor, a onda raskolačio oči jer je ugledao nekog muškarca kako trči za vlakom. U svakoj ruci je držao po jedan kovčeg od pletenog šiblja. Teret je bio pretežak i usporavao mu je kretanje. Odmah je shvatio da to ne može biti nitko drugi osim Briana. Srce mu je brže zakucalo. Htio je iz sveg glasa doviknuti prijatelju neka požuri, ali usta su mu se tako osušila da iz njih nije izlazio nikakav glas.

»Dobri stari Brian, znao sam da me neće iznevjeriti«, pomislio je razdragano. »Samo, što je dosad čekao«?

Činilo se da je Brian naslutio što on misli, jer je i sam shvatio da ga kovčezi previše sputavaju u trčanju. Bez razmišljanja ih je odbacio i potrčao iz sve snage.

To je učinio u posljednjem trenutku, jer se vlak sve brže kretao. Brian je skočio i uhvatio se za rukohvat na platformi posljednjeg vagona u kompoziciji.

Donald se okrenuo Lisi i oduševljeno rekao:

— Ipak je uspio ući! Kako sam u to uopće mogao posumnjati?

Po iznenađenom izrazu na njezinu licu shvatio je da joj nije jasno o kome je riječ, te joj je objasnio:

— Brian je u posljednjem trenutku uskočio u posljednji vagon.

— To je još jedan dokaz da je on neodgovorna osoba. Umalo da otputujemo u Montanu bez njega — ljutito je primijetila.

Donald se namrštio jer mu se njezine riječi nisu svidjele. Duboko u sebi davao joj je za pravo, no, bio je previše sretan da bi dopustio da mu jedna takva sitnica pokvari raspoloženje.

— Ne moraš ga odmah osuđivati, draga. Na kraju, sve je dobro kad se dobro završi.

Na vrhu jezika joj je bilo da mu odgovori na isti poslovičan način da »vrč ide na vodu dok se na razbije«, ali se ipak suzdržala. Donald se veselio poput djeteta kad dobije novu igračku. Ta njegova osobina često ju je smetala jer je smatrala da je to znak nezrelosti, no ovaj put nije htjela ništa reći. Bojala se nesigurne sutrašnjice, jer nitko od njih nije znao što ih očekuje, no o svojim strahovanjima nije mu željela ništa govoriti.

Uskoro je u vagon ušao Brian. Bio je nasmijan i bezbrižan kao i obično, kao da se ništa neobično nije dogodilo.

— Malo je manjkalo pa da propustim priliku da se obogatim — veselo je prokomentirao svoje dolaženje na stanicu.

— To još ne znači da ćeš u tome i uspjeti. Prije toga se lako može dogoditi da se smrzneš od zime — skeptički je primijetila Lisa, očito ciljajući na to da je Brian ostao bez kovčega.

III

Putovanje do Omaha rasteglo se na gotovo sedam dana. Lisi, Donaldu i Brianu činilo se da im od neprekidnog drmusanja više nije cijela nijedna koščica, no bili su previše uzbuđeni da bi se obazirali na takvu sitnicu. Putovanje željeznicom je za njih bilo nešto novo, o čemu su dotad samo maštali. Činilo im se da sanjaju dok su kroz prozor promatrali živopisni krajolik prošaran urednim farmama, gdje su vrijedni zemljoradnici obrađivali polja.

Vlak se u nekoliko navrata zaustavio da bi se obnovile залиhe ugljena i vode. Putnici bi tada izišli iz vagona da protegnu noge što su se ukočile od neprekidnog sjedenja. Lisa je zadržano promatrala nekoliko dama koje su izišle, iz Pullmanovih spavaćih kola. Djelovale su svježije i odmoreno, a njihove svilene haljine bile su besprijekorno izglacane, za razliku od njezine iznošene odjeće. U njoj se tada rodila želja da se i ona poput njih jednog dana vozi u udobnim vagonima u kojima se čovjek osjeća kao u vlastitoj spavaćoj sobi. Odлучila je učiniti sve što je u njezinoj moći da Donaldu pomogne u njegovim nastojanjima da se obogate.

Željeznička pruga Union Pacific završavala se u Omaha i dalje je put trebalo nastaviti parobrodom. Donald i Lisa bili su zabrinuti jer to je značilo dalji trošak od tridesetak dolara, čime su se njihova ionako skromna sredstva još više smanjila. Briana takve stvari nisu nimalo zabrinjavale. Čim su stigli u Omahu, on je odmah kupio prikladnu odjeću za putovanje, što je preporučio i svojim suputni-

cima. Donald je ostao zatečen time jer nije mogao odgonetnuti otkud Brianu iznenada toliko novca.

Pošto ih je Brian pozvao na ručak u neki otmjeni restoran, Donald nije mogao a da ga ne upita:

– Razbacuješ se lovom kao da si već pronašao zlatni rudnik. Otkud si se samo domogao tolikog novca?

Njegov prijatelj se bezbrižno nasmiješio i odmahnuo rukom.

– Neka to do daljeg ostane moja mala tajna. Ti kao da baš sve moraš pokvariti. Želio sam da proslavimo što smo iza sebe ostavili dobar komad puta, a ti postavljaš glupa pitanja.

– Nemoj se odmah ljutiti, stari, nisam to namjeravao. U krajnjem slučaju, najvažnije je da imaš lov – brzo je rekao Donald.

– Napokon si počeo shvaćati osnovne stvari u životu. Čini se da za tebe još ima izgleda – pomirljivim je tonom završio Brian i njih dvojica su se slatko nasmijala.

Lisi se sve to nije nimalo sviđelo, no nije im željela pokvariti raspoloženje, jer time ionako ništa ne bi postigla. I nju je mučilo pitanje otkud Brianu odjednom toliko novac, a donedavno je stalno posuđivao od njih.

Jedino ako nije... odjednom joj je palo na um, ali se čak više nije usudila o tome ni razmišljati.

Misao ju je ipak sve više proganjala, pa joj je čak i jelo prijsjelo. Donald je zapazio da se s njegovom ženom nešto čudno događa. Začudoeno ju je pogledao i upitao:

– Zar ti ne prija jelo?

– Ne, ne, nije u tome stvar. Još se ne osjećam najbolje na-

kon onog drmusanja u vlaku – brzo je rekla.

– Ako je samo to, onda će brzo proći. Mislio sam da možda nisi... – zabrinuto je promrm-ljao.

U glasu mu je osjetila pritajenu nadu. Budući da je naslućivala kakve mu se misli vrzmaju glavom, nasmiješila se i pomilovala ga po licu.

– Ne, nije ono na što ti misliš, barem ne ovaj mjesec.

Nije mogla a da ne opazi grimasu nezadovoljstva na njegovu licu, no o tome više nije željela razgovarati, barem ne pred Brianom.

On ih je začudoeno pogledavao.

– Vidim da nešto skrivate preda mnom – sumnjičavo je rekao.

– Što bi to, do vraga, od tebe skrivali, osim svakako onog što se tiče našega bračnog života – nastojao ga je razuvjeriti Donald.

Brianovo lice se opet razvedrilo. Shvatio je na što se odnosio njihov razgovor i na licu mu se pojavio lukavi smiješak.

– Imat ćete za to dovoljno vremena i poslije. Najprije se moramo obogatiti, a sve drugo može neko vrijeme pričekati.

Donald se nije potpuno slagao s njegovim mišljenjem.

Kamo bi stiglo čovječanstvo kad bi svi čekali najpogodnije vrijeme za rađanje djece, pomislio je, no nije se sad o tome želio prepirati s njim. Najvažnije mu je bilo da je Lisa mislila kao i on.

IV

U Omahi su morali ostati još nekoliko dana jer je tek tada polazio parobrod kojim su namjeravali otputovati do Fort

Bentona, a zatim bi put nastavili kopnom do područja na kojem su se nalazila nalazišta zlata.

Sreća ih je poslužila i ubrzo su našli jeftino prenoćište, a zatim su opet krenuli u razgledavanje grada. Kad su stigli do rijeke, Brian nije mogao prikriti razočaranje kad je pred sobom ugledao mutnu i prljavu vodenu struju.

— Pih, i to mi je neka rijeka! Missouri sam zamišljao sasvim drukčije, kao čistu i veliku rijeku, a ovo je samo malo veća močvara.

Lisa i Donald nisu se mogli suzdržati da ne prasnu u smijeh kad su opazili izraz na njegovu licu.

— Nemoj dopustiti da te prevari prvi dojam. Koliko sam čuo, Missouri je u svojem gornjem toku bistriji, ali i mnogo opasniji — nastojao ga je utješiti Donald.

— Nadaймо se da je tako — uzdahnuo je Brian, a onda je malo živnuo: — Što se tiče opasnosti, zbog toga nisam zabrinut. Barem će nam putovanje biti uzbudljivije.

Htio je još nešto dodati, no upravo je u tom trenutku iz saluna kraj kojeg su prolazili izjurio neki mladić. Sudario se s Brianom i on se opružio na pršini. Nešto je srdito povikao za mladićem, a onda su se pomična vrata na ulazu u salun ponovo otvorila i na njima se pojavio brkati čovjek u kariranom odijelu. Donald se zaprepašteno zabuljio u veliki revolver koji je ovaj držao u ruci. Nanišanio je polako, a zatim je odjeknuo pucanj, pa odmah i drugi.

Mladić je naglo zastao u trku i trgnuo se kao da ga je neka nevidljiva sila pogodila u leđa.

Visoko je podigao ruke, a zatim je čovjek u kariranom odijelu još jedanput opalio. Ovaj put je metak pogodio momka u glavu i on se stropoštao na zemlju. Više se nije ni pomakao.

Iz saluna je prokuljala gomila ljudi i potrčala prema mladiću, no njemu očito nije bilo spasa. Njegov ubojica je hladnokrvno puhnuo u cijev revolvera iz kojeg se još dimilo, a onda je spremio oružje u korice i opet ušao u salun kao da se ništa nije dogodilo.

Lisa se primila za glavu. Od straha i uzbuđenja nije mogla progovoriti ni riječi. Donald je također problijedio, no ipak je sačuvao prisebnost duha. Čim je započela pucnjava, stisnuo ju je uz sebe kao da je svojim tijelom želi zaštititi. Tako su ostali i onda kad je opasnost već prošla. Žena je drhtala kao šiba na vjetru.

Napokon je podigla glavu i prošaptala:

— Kamò smo mi to dospjeli, Done? Ovdje se ljudi međusobno ubijaju kao u klaonici.

Gomila ljudi se počela razilaziti kad se odnekud pojavio neki muškarac koji je na prsima imao pričvršćenu blistavu petokraku zvijezdu. Uskoro im se opet pridružio Brian. Bio je sav izvan sebe od uzbuđenja, a oči su mu svjetlucale kao da je upravo dobio glavnu nagradu.

— Što ti je Divlji zapad! — razdragano je povikao. — Pravo mjesto za prave muškarce!

»Kao što smo mi«, podrugljivo je pomislio Donald, ali nije to na glas rekao. Shvaćao je da bi se uzalud trudio kad bi pokušao urazumiti prijatelja i objasniti mu da nije riječ o igri već o ljudskim životima.

Brian je bio uzbuđen kao dječak koji je prvi put prisustvovao cirkuskoj predstavi. Često je maštao o tome da se nalazi u sličnim situacijama. Napokon mu se za to pružila prilika, pa makar i kao slučajnom svjedočku dvoboja.

– Znaš li što ću sad učiniti?
– upitao je.

Donald je nezainteresirano slegnuo ramenima, jer se zabrinuo za Lisu. Malo mu je odlanulo kad je shvatio da se smirila i da se više ne trese.

Kupit ću oružje, evo, što ću učiniti. Preporučio bih to i tebi
– nastavio je Brian.

Lisa je preplašeno pogledala muža i preklinjući prošaptala:

– Nećeš to valjda učiniti, Done? Ne bih željela da jednog dana završiš kao onaj jadni dječak.

Donald ju je nježno poljubio.

– Morat ću kupiti barem revolver. Područje u koje odlazimo prepuno je raznih opasnosti. Goloruki čovjek nema nikakvih izgleda da tamo preživi – rekao je kao da se ispričava.

– Pa ti i ne znaš rukovati oružjem. Sigurna sam da dosad nisi ispalio ni metka.

– Naučit ću draga. Morat ću naučiti – odlučno je rekao Donald.

– Nije to neka velika umješnost koju čovjek ne bi mogao svladati. Za to je najvažnije imati dobar vid i sigurnu ruku, a time se Don može pohvaliti. Ostalo ću ga brzo naučiti – nabusito je rekao Brian.

Iako se grozila pri samoj pomisli da bi njezin muž mogao ubiti čovjeka, Lisa nije više ništa rekla, jer je shvaćala da time ne bi ništa postigla.

Ubrzo zatim muškarci su se izgubili u jednoj od mnogih

prodavaonica oružja. Brian je razgledavao izložene puške i revolvere dok se napokon nije odlučio za mornarički kolt. Pogled mu je zapeo za blistavu pušku izdvojenu od ostalog oružja. Pokazao ju je prodavaču i upitao:

– Može li se vidjeti i ova puščica?

Čovjek ga je nepovjerljivo odmjerio kao da je želio procijeniti s kim ima posla. Na kraju je nerado promrmljao.

– Sumljam da biste je mogli platiti, čak kad biste i odlučili da je kupite.

– Samo mi je vi pokažite, budem li zadovoljan možemo razgovarati o cijeni.

Prodavač je slegnuo ramenima i pružio mu oružje. Brian nije mogao sakriati oduševljenje.

– Tako nešto dosad nisam vidio. Recite tko ju je izradio?

– Benjamin Tyler Henry. Čudio bih se da ste čuli za njega.

– Odista nisam, ali čini mi se da je puška izuzetna, samo ne shvaćam gdje se nalazi spremište za metke – zbunjeno je promrmljao Brian.

– U ovoj cijevi – pokazao je prodavač donju od dvije cijevi.

– Savršen izum! – razdraganio će Brian. – Koliko metaka stane u takvo spremište?

– Devet – preko volje je odgovorio čovjek, jer je navikao da u prodavaonicu svakodnevno svraćaju razni tipovi koji nisu imali ni dovoljno novca da se prehrane, a kamoli da kupe tako skupo oružje.

Da bi prekinuo svaku dalju raspravu, koja ga je počela zamarat, mrzovoljno je dodao:

– Cijena je sto trideset dolara.

– Sto trideset dolara, pa to je pravo bogatstvo! – s Donaldom

vih usta se oteo iznenađeni povik.

Brian ga je ljutito odmjerio i rekao:

— U redu, kupujem.

Sad je bio red na prodavaču da se iznenadi.

— Što, zar je doista namjeravate kupiti?

— To sam već rekao.

Prodavač ga je opet odmjerio, ovaj put s više poštovanja.

— Morao bih vas upozoriti da se ovaj tip puške još ne proizvodi serijski. — Zastao je i od nelagode se nakašljao:

— Štoviše, čak nije ni patentiran*. Gazda je osobni prijatelj gospodina Henryja i ovako mu čini uslugu što prodaje neprovjereno oružje.

— Unatoč tome, kupit ću pušku — tvrdoglavo je nastavio Brian.

Prodavač je opet slegnuo ramenima.

— Kako želite, gospodine, samo vas moram upozoriti još na jednu sitnicu.

— A to je?

— Da za nju morate kupiti i posebnu municiju — rekao je čovjek i pokazao metke s tupim vrhom.

— U redu, uzet ću pet stotina metaka. To će mi vjerojatno biti dovoljno dok se takvi meci ne počnu proizvoditi serijski.

Donaldov izbor bio je mnogo skromniji. On se odlučio za jedan već rabljeni »Smith and Wesson«, čija je cijena bila samo deset dolara.

— Što će ti ta igračka? — začudio se Brian, — Pa s tim ne bi mogao ubiti ni zeca.

Donald je shvaćao da se njegova primjedba odnosi na mali kalibar revolvera, no on se za

njega prvenstveno odlučio zato što se mogao brzo napuniti, te svakako zbog niske cijene. Znao je da će svaki dolar dobro doći kad stignu u Montanu.

Osim toga, iskreno se nadao da se nikad neće morati poslužiti njome. Ako to ikad i učini, onda će to biti samo da bi obranio Lisin i svoj život.

V

Kad su ugledali parobrod kojim su namjeravali nastaviti putovanje, sve troje su bili ushićeni, jer je »Kraljica Missourija« doista bila prekrasan brod. Onako bijela i skladno građena činila im se poput velikog labuda. Imala je dvije palube s mnoštvom blještavih metalnih ograda i ukrasa, a na krmi broda nalazio se golemi kotač s lopaticama, što je pokretao parobrod.

Njihovo je oduševljenje naglo splasnulo kad su shvatili da će se morati smjestiti u potpalublje, zajedno s gomilom bijedno odjevenih ljudi, koji su najvjerojatnije kao i oni odlazili u novoosvojena područja u potrazi za bogatstvom i srećom.

— Nećemo se valjda morati tiskati s tim odrpancima? — prezrivo je rekao Brian.

— Kao da smo mi nešto bolji od njih — naljutila se Lisa jer više nije mogla mirno slušati tog napuhanca. Prvi put je ona na takav način izrazila svoje mišljenje. Brian i Donald su je začuđeno pogledali, jer od nje nisu očekivali tako nešto.

*HENRIJEVKA JE PATENTIRANA 1860. godine

– Barem manje smrdimo – odbrusio je Brian.

Njegova je primjedba bila doista točna, jer se potpalubljem širio nepodnošljiv smrad pomiješan s ljudskim znojem. To nije bilo ni čudno jer je u malom prostoru bilo natrpano mnoštvo ljudi. Posvuda su ležali sklupčani preko bala pamuka ili zavežljaja u kojima se nalazila cijela njihova imovina. Jedinu otvori bili su oni kroz koje su se spuštali u potpalublje. Zidovi su bili niski jer parobrod nije imao duboki gaz, kao, uostalom, i svi parobrodi koji su plovili Mis-sourijem ili Mississipijem, jer je to smanjivalo opasnost od nasukavanja na neku od mnogo-brojnih podvodnih hridi.

Da stvar bude još gora, u neposrednoj blizini bila je strojar-nica. Buka koju su danonoćno stvarala dva snažna stroja bila je nepodnošljiva, a osim toga, toplina ljudskih tijela pridono-sila je da temperatura u prostori-ji bude još viša.

– Valjda vam je jasno da sve ovo podnosim samo zbog vas. Inače... – počeo je, ali se ugri-zao za jezik i naglo zašutio.

– Što inače? – upitao je Do-nald, jer je naslućivao što mu je Brian htio reći.

– Inače bih se odmah prese-lio gore, među ljude. Još imam toliko novca da mogu iznajmiti kabinu.

– Pa što onda čekaš? Zbog nas se zbilja ne moraš mučiti. Osim toga, pitam se otkud ti odjednom tolika lova kad si do-nedavno bio siromašan kao cr-kveni miš.

– Da ne misliš možda da sam do nje došao na nepošten način? – zaškrgutao je zubima

Brian, i prijeteći odmjerio Do-nalda.

– To nisam rekao, ali mislim da razbacuješ novac kao pijani milijunaš.

– Novac je moj i moja je stvar kako ga trošim.

– Dobro znaš da ti nikad ni-sam u ničemu nametao svoju volju, a najmanje u tim stvari-ma. Ako želiš, možeš se odmah preseliti u neku od tih tvojih ka-bina. Lisa i ja ti zbog toga neće-mo zamjeriti.

– E, da znate da ću to i uči-niti. Pitam se zbog čega sam na takav put krenuo s dvoje golaća kao što ste vi, umjesto da sam pronašao neko prikladnije dru-štvo.

– Još da to i učiniš, nije ka-sno Briane, i više ne moraš s nama gubiti vrijeme – ljutito je odvratio Donald, jer su ga po-vrijedile prijateljeve riječi. Da-kako, nije mu morao dvaput re-ći. Brian je spakirao stvari i s mukom ih je odvukao uza str-me i uske stepenice.

– Žao mi je što je do svega toga došlo samo zbog moje ne-promišljene primjedbe – pro-šaptala je Lisa. Da sam držala jezik za zubima, ni on ne bi ta-ko reagirao.

Pekla ju je savjest jer je znala koliko je Donald pogodila ta razmirica s Brianom.

– Ne moraš time razbijati glavu. Možda je bolje da je do svega toga došlo sada, a ne po-slije, kad bi to moglo povući za sobom nesagledive posljedice – mirno je odgovorio. Čak se uspio i nasmiješiti.

Nije se usuđivala pitati na ka-kve je to posljedice mislio.

Tek tada su zapazili da je pre-pirku slušao neki krezubi star-

ćić. Iako je, sudeći barem po njegovu izboranom licu, već odavno prešao šezdesetu, oči su mu još bile sjajne i pune života. Držao se uspravno kao da na plećima ne osjeća teret godina.

Odjeća mu je bila stara i iznošena, pa se još više od nje izdvajao pojas od crne kože na kojem su visjele korice sa dva revolvera. U rukama je držao dugačku pušku za lov na bizone, čija se cijev sjajila kao da je upravo stigla iz tvornice.

Kad je shvatio da je dvoje mladih zapazilo njegovu prisutnost, starčić im je hitro prišao i između krezubih zubiju zašušкао:

— Budući da ćemo neko vrijeme dijeliti zajedničku sudbinu u ovoj konzervi, bio bi red da se upoznamo. — Prije nego što su se oni dospjeli snaći i bilo što reći, on je već veselo dodao: — Zovem se Thomas Davis, ali sam među prijateljima poznatiji kao Stari Tom. Možete me i vi tako zvati, i ja se zbog toga neću ljutiti — dobrodušno ih je uvjeravao stari.

Donald nije bio osobito raspoložen za razgovor s neznancem, no ipak je rekao, usput pokazujući ženu:

— Ja sam Donald Barnes, a ovo je moja žena Lisa.

Nemojte mi zamjeriti što sam vam prišao, ali neodoljivo me podsjećate na mog sina i njegovu ženu, pa ste mi se zbog toga svidjeli već na prvi pogled.

— A gdje živi vas sin? — sad se umiješala u razgovor i Lisa, kojoj je starčić bio simpatičan.

— U Springfieldu. Tamo je otvorio kovačnicu i posao mu sve više cvjeta. — Počnovo se nasmijao, a onda je dodao tišim

glasom, kao da im u povjerenju nešto želi saopćiti: — Žena mu je rodila dva prekrasna sinčića, i ja sam ih želio vidjeti prije nego što umrem.

— Ma nećete vi tako skoro — nasmijao se Donald, kome se baš nije činilo da bi živahni starčić mogao ubrzo umrijeti.

— To se nikad ne zna, pogotovo kad čovjek dođe u moje godine.

Lisa nije shvaćala zašto starac odlazi u divlja i još nedovoljno istražena područja, umjesto da mirno živi u krugu svojih najbližih.

— Zašto niste ostali kod njih?

— znatiželjno ga je upitala.

Smiješka je odjednom nestalo s Tomova lica.

— Čuo sam da u velikim gradovima na istoku postoje nekakvi vrtovi u kojima se nalaze kavezi s divljim zvijerima.

— Da, to su zoološki vrtovi — brzo je uskočila Lisa, iako zapravo nije shvaćala zašto ih spominje.

— Što mislite kako se životinje osjećaju u tom skućenom prostoru kad su cijeli život navikle lutati nepreglednim prostranstvima? — upitao je, ne čekajući odgovor dodao: — Tako se i ja osjećam u velikim gradovima, u kojima se od visokih kuća gotovo ne vidi ni nebo.

Donald i Lisa su polako počinjali shvaćati što im je htio reći.

— Zar ste cijeli život proveli u tim divljim područjima? — upitao ga je Donald.

— Da, mladiću, u preriji sam proveo cijeli život, i kad bih se kojim slučajem mogao ponovo roditi, odlučio bih se samo za tako nešto.

Donald i Lisa nisu više ništa rekli. Oni su pouzdano znali da će se vratiti u Chicago čim skupe dovoljno zlata koje će im omogućiti pristojan život.

— Vidim da sam se raspričao, a vas i ne pitam kamo ste se zaputili — nastavio je Tom lju-teći se sam na sebe.

— Čuli smo da je u Montai pronađeno zlato... — nesigurno je započeo Donald, jer ni sam nije znao koliko ima istine u tim glasinama.

— Tako, dakle, željeli biste se na brzinu obogatiti? — zamišljeno je promrmljao starac.

— Je li vama poznato nešto više o tome? — željno ga je upitala Lisa.

Tom nije žurio s odgovorom. Nekoliko puta je kimnuo, a onda je rekao:

— Nekoliko puta bio sam u području koje ima mnogo nalazišta zlata. Vidio sam što su sve ljudi u stanju učiniti da bi se domogli te dragocjene žute kovine.

— Znači da su istinite priče o neprocjenjivom bogatstvu što ga skriva Stjenjak u svojim nje-drima? — uzbuđeno je zapitao Donald.

— Da, to je zbilja tako, samo, želio bih vas upozoriti da ćete možda jednog dana otkriti veće blago od onog što ga može pružiti zlato.

Mladi par ga je začuđeno pogledao, ne shvaćajući kakvo to bogatstvo spominje taj starčić, kad i mala djeca znaju da na svijetu ne postoji ništa vrednije od zlata!

VI

„Kraljica Missourija“ je neumorno grabila uz brzu i dosad još blatnu rijeku. Dani su prola-

zili i pretapali se u tjedne. Iza njih su ostali Sioux City, Bismarck te mnoga usputna utvrđenja i manja naselja: Yankton, Fort Randall, Fort Pierre, Fort Yates, Fort Lincoln, Ft Mandan i kao posljednji Fort Berthold. Parobrod se zaustavljao samo u većim naseljima ili tvrđavama da bi izišli neki dosadašnji i ušli novi putnici, te radi istovara robe. Tom prilikom bi se popunili prazni skladišni prostori velikim količinama drva i ugljena što su služili kao pogonsko sredstvo za proizvodnju pare.

Osim na tim mjestima brod se zaustavljao na još nekim improviziranim pristaništima uz koja su se nalazila skladišta ugljena. Ljudi iz uprave parobrodarskih kompanija nisu ništa htjeli prepustiti slučaju, jer bi i najmanji poremećaj mogao prouzročiti prekid riječnog prometa, a time i gubitak profita.

Donald i Lisa su najveći dio vremena provodili na palubi. Promatrali su kako iza njih ostaju golema prostranstva travnatih površina isprešaranih ponekom rijetkom skupinom drveća. Stari Tom bi im se često pridružio i nadugačko bi raspredao o povijesti svakoga malo većeg mjesta kraj kojeg bi prolazili. Na početku putovanja im je objasnio da se s njihove lijeve strane nalazi područje Nebraske, a s desne Iowe. Nakon Sioux Cityja riječni tok je naglo skrenuo na lijevo, a onda su nakon Fort Randalla ušli na područje Dakote.

Lisa to ne bi ni po čemu zaključila jer joj je cijelo vrijeme krajolik manje — više djelovao isto, no Donald je željno upijao svaku starčevu riječ.

A onda se nekako u to vrijeme zbio događaj koji je unio uzbuđenje među posadu i putnike »Kraljice Missourija«. Jednog dana je popodnevni odmor putnika prekinuo prestrašeni povik: Indijanci!

Ljudi su poskakali s kreveta, ležaljki ili naprosto zavežljaja robe na kojima su se odmarali i potrčali na lijevu stranu broda. Brod se opasno nagnuo uslijed neravnopravno raspoređenog tereta, tako da je pogonski kotač na krmi gotovo sasvim izvirio iz vode.

Kapetan je uočio opasnost. Sišao je s komandnog mosta i tjerao ljude da se vrate na drugu stranu, no nitko ga nije poslušao. Znatizelja je bila jača i prevagnula je nad razumom.

Na svu sreću, na tom mjestu riječna struja nije bila snažna, pa je parobrod gotovo mirovao na mjestu. Veći dio kotača i dalje je bio u zraku, a tek je manjim dijelom zahvaćao vodu, no i to je bilo dovoljno da svlada slabu struju.

Donald, Lisa i Stari Tom su zajedno s ostalim putnicima otrčali na lijevu stranu. Traper je u ruci držao svoju šarpovku, od koje se ni trenutka nije razdvajao. Donald je izvadio revolver, iako mu je bilo jasno da je udaljenost prevelika za tako mali kalibar. Osjećao se sigurnije jer je znao da u slučaju opasnosti neće biti bespomoćan.

Na izbočenom rtu, koji se poput zadebljalog jezika uvukao u rijeku, nalazila se skupina Indijanaca. Nepomično su stajali i zurili u parobrod. Većina ratnika nije na sebi imala nikakvoga drugog odjevnog predmeta osim krpa koje su povezali oko

bokova. Iz skupine se izdvajao neki stariji muškarac, koji je jedini bio odjeven u odijelo izrađeno od jelenske kože. Na glavi je imao veliku perjanicu, sastavljenu od najmanje četrdesetak orlovskih pera.

— Siuksi. Da mi je znati što oni ovdje traže? — zamišljeno je promrmljao Tom.

Vjerojatno nas namjeravaju napasti — preplašeno je rekao Donald.

— Kad bi to doista željeli, onda bi to već odavno učinili, ili bi barem pričekali da to urade na nekom za to prikladnijem mjestu.

— Možda im je naprosto parobrod privukao pažnju — izrazila je Lisa svoje mišljenje.

Tomu se učinilo da je ona najbliža pravoj istini. Potvrdno je kimnuo i nasmiješio se:

— Bit će da je tako, jer »vatre-
ni kanu«, kako Indijanci zovu parobrod, još je za njih velika atrakcija.

— Zar doista misliš da nas neće napasti? — nepovjerljivo je upitao Donald.

Većina ratnika bila je naoružana lukovima i strijelama, a samo nekolicina je u rukama držala stare kremenjače ili tek nešto mlađe muskete.

No, prije nego što je traper stigao odgovoriti, nedaleko od njih je odjeknuo pucanj. Metak se zario u zemlju samo nekoliko centimetara ispred poglavi-
ce.

Donald je iznenađen pogledao i u strijelcu prepoznao Briana. Da bi bio precizniji, pušku je naslonio na ogradu, no udaljenost je svejedno bila prevelika, metak na sreću nije pogodio Indijanca. Brian ipak nije odustajao. Ubacio je u cijev novi

metak i opet opalio. Ovaj put je bio precizniji jer je pogodio konja jednog od ratnika. Životinja je prestrašeno zaništala i srušila se na zemlju.

To je očito bio znak i drugim putnicima, koji su smatrali da im je to savršena prilika da iskušaju oružje. U slijedećem trenutku odjeknuo je pravi plotun. Na svu sreću, udaljenost je za većinu njihova oružja bila prevelika, pa su gotovo svi meci završili u mutnim vodama Missourija.

Indijanci nisu čekali skrštenih ruku da ih raspoloženi putnici »Kraljice Missourija« posmicaju kao glinene golubove na streljani, jer su već nakon prvog Brianova pucnja hitro ustali i poskakali na konje. Potjerali su ih uz glasne povike i uskoro se našli izvan domašaja čak i najkrupnijega oružja. Tek tada su se okrenuli i prijeteći mahnuli prema bordu.

– Prestanite pućati! Zar nam želite na vrat navući nesreću?
– sav izbezumljen od bijesa urlao je kapetan, no, činilo se da se na njegove riječi nitko i ne obazire. Dobro raspoloženi strijelci prestali su pućati tek kad su shvatili da meci iz njihova oružja više ne mogu nauditi tamnopusnim ratnicima.

Brian je tek tada opazio Donaldu i Lisu. Prišao im je sav ozaren i ponosno rekao:

– Sad je vjerojatno i tebi jasno da je novac uložen u ovu stvarčicu bio prava investicija.

Nježno je pomilovao drveni kundak kao da ima posla sa živim bićem. I ne čekajući prijateljev odgovor oduševljeno je nastavio:

– Zamisli što se sve njome može postići! Da bi se ubacio metak u cijev i povono zapucalo, potrebne su samo tri sekunde, a kod drugih pušaka to možeš učiniti najbrže za desetak sekundi. O zastarjelom oružju, koje se puni kroz cijev, bolje da i ne govorim. U njih treba za to gotovo pola minute.

– Kako se ne sramiš to spominjati? Govoriš o ubijanju ljudi kao da je riječ o nekom sportu – usplahireno mu je predbacila Lisa. Više se nije mogla ni željela suzdržavati. Brian joj se sve više gadio, i to se na njezinu licu jasno zapažalo.

Brian se na trenutak zbunio, ali se odmah zatim narogušio.

– Ti se ne miješaj u muške razgovore, kad se i onako u to ne razumiješ – bijesno je odbrusio i pogledom potražio Donaldovu podršku.

No, Donald još nije zaboravio prepirku od prije nekoliko dana, nakon koje je Brian potražio prikladniji smještaj. Prezirno ga je odmjerio i promrmljao kroz zube:

– Što bi to trebalo značiti da si se ponovo udostojio potražiti društvo »golaća«?

Brian je pozelenio od bijesa.

– Više mi tako nešto neće pasti na um – odvratio je i odjurio prema krmi.

Lisa se slatko nasmijala, ali Donaldu nije bilo do smijeha. Teško je podnio gubitak prijateljstva i rana što ju je izazvala svađa s Brianom nije zacijelila.

– Pa on je pravi ubojica, a ja to nisam čak ni slutila. Ubiti čovjeka nije za njega baš ništa strašno – zgrozila se Lisa.

– Ako je želio ubiti nekog od tih divljaka, to još ne znači da

je ubojica — iako nerado pokušao ga je obraniti Donald.

— Kako možeš tako nešto tvrditi, Done? Pa i oni su ljudi kao i mi!

— Oni su manje vrijedna bića. O tome su se izjasnili i mnogo pametniji ljudi od mene — uporno je Donald branio svoje mišljenje.

— Ma koji su to tako pametni ljudi? — sad se uključio u razgovor i Tom, koji ih je dotad pažljivo slušao.

Donald ga je začuđeno pogledao, jer nije bio na čistu da li se starac šali ili ga je to ozbiljno upitao. Kad je shvatio da Tomu ipak nije do šale, pomalo uvrijeđen je odgovorio:

— Kad sam to rekao, prvenstveno sam mislio na Benjamina Franklina. Nadam se da si čuo za njega?

— I što je tvoj Franklin rekao?

— On je moj isto kao i tvoj, jer je Benjamin Franklin jedan od najbistrijih umova. Osobno smatram da je on bio najblistaviji američki državnik i filozof — sav se narogušio Donald, jer ga je počinjao smetati Tomov preziran ton kad je spomenuo Franklina, a onda je ipak mirnije dodao: — Nekoliko puta je spomenuo da bi te divljake trebalo uništiti i pružiti priliku civiliziranim ljudima koji će obrađivati zemlju.

Sad je starac izgubio živce. Sav se zapjenio, a iz očiju su mu vrcale iskre.

— Taj tvoj veliki filozof bio je najobičnija gnjida kad je tako nešto mogao reći. Da se kojim slučajem potrudio da malo bolje upozna te »divljake«, shvatio bi da su oni u mnogo čemu bo-

lji od nas. Od njih bismo mogli naučiti kako treba živjeti u skladu s prirodom. Budi siguran da njima ne bi palo na um da ubijaju iz čiste obijesti kao što to često čine pripadnici naše rase.

Donald ga je zaprepašteno pogledao. Na trenutak mu se učinilo da je Tom poludio kad može tako nešto tvrditi.

— Kako onda opravdavaš mnoga krvoprolića počinjena nad nedužnim doseljenicima i njihovim obiteljima?

— Baš me zanima što bi ti učinio kad bi se netko naselio na tvoju zemlju koja ti je pripadala stotinama godina? — odgovorio je starac pitanjem na njegovo pitanje.

Donald je zbunjeno zastao, jer tako nešto nije očekivao. Iako nerado, morao je priznati da o nečemu takvom dotad nije razmišljao. Njegova zbunjenost je ipak kratko trajala, a onda se opet sav narogušio.

— A skalpiranje protivnika, zar je to po tvom mišljenju humani postupak u skladu s prirodom?

Slavodobitno se nasmijao jer se nadao da je time konačno začepio usta svom sugovorniku. Ipak se prevario jer se i Tom nasmiješio. Tako nešto je najmanje očekivao.

— Jasno mi je da ću ti morati održati kratko predavanje iz povijesti. Vjerujem da ćeš onda promijeniti mišljenje — rekao je Tom i zastao da ponovo pripali lulu, jer se toliko uživio u razgovor da je potpuno zaboravio na nju.

Kad je opet nastavio, glas mu je zvučio smireno i odlučno.

— Da li si se ikad upitao zbog čega to čine?

Ponovo je nakratko zašutio, no prije nego što je Donald stigao bilo što reći i dodao je:

— Tome smo ih mi naučili. Mi, koji se tako ponosimo svojim civiliziranim ponašanjem. Dok su se prije nešto manje od stotinjak godina Englezi i Francuzi međusobno borili za ova područja, u svoje sukobe uključili su i Indijance. Od crvenih ratnika su tražili dokaze da su ubili neprijatelje. Kao najprikladniji dokaz za to tražili su da im ratnici donesu odrezane protivnikove uši. No, uskoro im ni to nije bilo dovoljno, pa su od Indijanaca zatražili da skalpiraju mrtve neprijatelje. Time su potpuno izbjegli sve nesporazume, jer svaki čovjek ima po dva uha i lako se moglo dogoditi, kako su barem oni mislili, da ih Indijanci prevare i podvale im uši za koje su već prije isplatili nagradu.

Donald i Lisa su ga zgranuto promatrali.

— No to još nije sve — nastavio je starac. Iza mene je buran život i mnogo bih toga želio zaboraviti, ali to, na žalost, ne mogu. U besanim noćima, dok se prevrćem u vreći za spavanje, pred očima mi se opet pojavljuju slike i prizori davnih događaja. Ispričat ću vam samo jedan od njih koji sam čuo dok sam još bio dječak.

Zamišljeno je povukao nekoliko dimova, a onda je rekao tiho, kao da se srami:

— Zapovjednik tvrđave Pitt naredio je da se Indijancima, kojima je zapovijedao hrabri poglavica Pontiac, podijele pokrivači i marame koje su uzeli iz bolnice u kojoj je većina bolesnika bila zaražena boginja-

ma. Što se nakon toga dogodilo s Indijancima ne moram vam posebno naglašavati.

— Nemoguće je da smo činili takve gadosti — slomljenim glasom prošaptao je Donald.

— Na žalost jesmo, a još je žalosnije da se slične stvari i danas događaju.

— Pa to na sve baca potpuno drugo svjetlo. Tako nešto nisam ni slutio.

Sad znaš, i zapamti da svaka medalja ima dvije strane.

VII

Briana su opet sreli na zabavi koja se održavala u raskošnom salonu na gornjoj palubi. Slične su se zabave održavale gotovo svake večeri, no njima su mogli prisustvovati samo putnici dubljeg džepa. Cijena jela i pića što su se tamo služili bile su više nego paprene pa je većina putnika »Kraljice Missourija« tek iz daljine mogla osluškivati zvukove plesne glazbe pomiješane veselim smijehom, koji su dolazili iz salona.

Upravo je u to vrijeme padala druga obljetnica njihova braka i Donald je to želio proslaviti na prikladan način.

— Ali, dragi, pa mi si tako nešto ne možemo priuštiti — iznenadila se Lisa kad joj je Donald iznio svoj prijedlog.

— Ne možemo se neprekidno nečeg odricati; Lisa. Desetak dolara što ćemo ih potrošiti neće nas ionako moći spasiti ako stvari loše krenu.

Htjela je nešto reći, ali on ju je žurno prekinuo.

— Ionako mi je dosta suhe hrane koju moramo stalno jesti.

To je doista bilo točno, jer otako su napustili Chicago, hra-

nili su se jednolično, i to prilično loše. Sa sobom su uzeli zalihu sušenog mesa i dvopeka, i to je bila njihova jedina hrana. U Omahi su zalihe obnovili, no dakako istim namirnicama.

Posljednji razlog koji je naveo smekšao je Lisu i ona je napokon popustila. Kad se smračilo, odjenuli su najbolju odjeću što su je imali, pa bojažljivo ušli u salon. U velikoj prostoriji bilo je mnoštvo muškaraca u dobro skrojenim tamnim odijelima i žena u raskošnim haljinama. Na stropu su bili obješeni kristalni lusteri, što su osvjetljavali i najudaljeniji kutak salona.

Lisi se činilo kao da su svi pogledi upereni u nju, no Donald ju je primio za ruku i odveo do jedinoga praznog stola. Ubrzo pošto su sjeli prišao im je kono-bar i pružio im jelovnik. Za većinu jela koja su na njemu bila napisana Donald nikad dotad nije čuo, te mu se učinilo najsigurnije da se odluči za odrezak. Lisa je slijedila njegov primjer.

Toplo jelo i vino što su ga popili učinilo je svoje i njima se opet vratila hrabrost. Kad ju je Donald zamolio za ples, ona je odmah pristala i uskoro su se umiješali u gomilu parova što se vrtjela na plesnom podiju.

U jednom trenutku Donald je za stolom koji je bio prekriven zelenim stolnjakom spazio Briana. S njim u društvu sjedilo je pet muškaraca. Svi su bili zadubljeni u karte koje su držali u rukama. Na čelu stola sjedio je čovjek s polucilindrom na glavi. Donald je pretpostavio da je on bio zadužen za dijeljenje karata.

Pogodi tko se nalazi ovdje – šapnuo je Lisi u uho.

– Vjerojatno misliš na svog prijatelja – peckala ga je ona.

– Kako si pogodila?

– To i nije bilo tako teško. Ot-kako se domogao novca, potpu-no se promijenio.

– Još jednom se potvrdilo pravilo da novac kvari ljude – složio se on s njom, a tada je u jednom od kartaša prepoznao čovjeka koji je bez imalo grižnje savjesti pucao u leđa onom jadnom mladiću ispred saluna u Omahi. Iako je sad umjesto kariranog odijela nosio otmjeni smoking, Donald ga je odmah prepoznao.

– Pogodi s kim je u društvu?

– Iznenadeno je pitao.

– S onim hladnokrvnim ubojicom. Lonac uvijek nađe poklopac – prezirno je rekla jer je i sama prepoznala brkatog muškarca koji joj je ostao u neugodnoj uspomeni.

– To mi se nimalo ne sviđa, jer ne sluti na dobro. Brian će u takvom društvu izgubiti i ono malo dobrih osobina koje se još u njemu skrivaju.

– Sumnjam da ih je ikad i imao, samo što ti to nisi želio shvatiti.

Prije nego što je dospio bilo što reći, Brian ih je spazio. Nešto je rekao kartašima, na što su oni potvrdno kimnuli. Ustao je i prišao im.

– Što sve ono treba da znači – pitao je. – Da slučajno niste odlučili promijeniti način života i početi se družiti s pravim ljudima?

– Ništa od toga, samo sam htjeli proslaviti obljetnicu braka – zbunjeno je odgovorio Donald, jer je osjetio porugu u njegovu glasu.

Lisa je to također osjetila, no ona je bila odlučnija. Ponosno

je podigla glavu i prkosno odbrusila:

— Ako su ti svi »pravi ljudi« o kojima pričaš isti kao i ti, onda ovdje nemamo što tražiti.

Brian nije mogao mirno otrpjeti uvredu. Ljutito ju je odmjerio i prosiktao:

— Tebi bi bilo pametnije da držiš jezik dok još imaš vremena.

Donald je problijedio.

To je za njega bilo gore nego da je Brian uvrijedio njega.

— A tebi bi bilo bolje da nas ostaviš na miru dok za to još imaš vremena.

— Oho, da mi možda ne prijetiš? — nasmijuljio se Brian.

— Shvati kako želiš, samo nestani. Ionako te nismo zvali da nam se pridružiš — smireno je rekao Donald i malo se odmaknuo od žene.

— Pa to je da čovjek ne povjeruje vlastitim ušima! — povikao je Brian kao da je iznenađen, ali je iznenada zamahnuo namjeravajući udariti Donaldu u trenutku kad on to nije očekivao.

U svojoj procjeni se ipak prevario, jer je Donald podigao lijevu ruku i odbio udarac, a zatim ga je desnicom tako snažno raspalio da je odletio nekoliko metara unazad i srušio se na pod.

Žene su prestrašeno viknule, panično tražeći zaklon iza svojih kavalira. Glazba je prestala svirati i čovjek u bijeloj odori mornaričkog časnika žurno im se približavao probijajući se kroz gomilu na plesnom podiju.

Brian je u međuvremenu ustao i pojurio na Donaldu. Sad ga je uspio dobrano uzdrmati jednim dobro odmjerenim

udarcom lijevom šakom, a zatim ga je drugom rukom raspalio u želudac.

Donald je bolno uzviknuo i zateturao unatrag. Brian je pomislio da mu je pošlo za rukom da »načne« protivnika, te je pomalo nesmotreno jurnuo naprijed.

Donald je samo to očekivao. Hitro se izmakao u stranu, a onda je skupljenim rukama pogodio protivnika u potiljak. Ovaj je jauknuo i sklupčao se na pod.

Kad je shvatio da mu od Briana više ne prijeti nikakva opasnost, Donald je šapnuo Lisi da je najbolje da se što prije izgube iz salona. No, za tako nešto je već bilo prekasno jer im je upravo u tom trenutku prišao časnik.

Kako su usudujete fizički obračunavati na ovakvom mjestu?! Vjerojatno ste ga zamijenili nekim od jeftinih pračvarnica u koje ste navikli zalaziti?! — ljutito je povikao.

— Iskreno mi je žao što je došlo do ovoga, ali opravdava me to da je ova budala prva započela tučnjavu, pa sam se morao braniti.

Nekoliko ljudi koji su od početka promatrali sukob odobravajuće su zažagorili dajući mu za pravo. Časnik je htio nešto reći, ali je tada Donald začuo paničan Lisin vrisak.

— Čuvaj se, Done!

Naglo se okrenuo i spazio da se Brian napola pridigao. U njegovoj ruci bljesnuo je nož. Ne gubeći ni trenutka, Donald je zamahnuo nogama i raspalio ga po ruci. Udarac je bio tako silovit da je nož odletio do drugoga kraja prostorije, no za div-

no čudo, unatoč vrevi što je vladala u salunu nikog nije ranio.

Brian je ostao klečati na podu. Lijevom je rukom trljao zglob na desnoj šaki. Lice mu se sasvim izobličilo od mržnje koju je osjećao prema svom done-davnom prijatelju.

— Vjerojatno shvaćaš da si sam sebi potpisao smrtnu presudu. Tvoji dani su odbrojeni, Done.

— Pripazi da se tebi tako nešto ne bi dogodilo. Dosad sam prema tebi bio strpljiv jer sam se nadao da ćeš se promijeniti, ali napokon sam shvatio da je to nemoguće.

Zagrlio je ženu, no prije nego što su izašli iz salona okrenuo se i hladnim glasom rekao:

— I zapamti, štakore: skloni mi se s puta prije nego što za tebe postane prekasno!

VII

Nakon tog događaja u brodskom salonu Donaldov je ugled među putnicima znatno porastao. Zapazio je da ga gledaju s poštovanjem, što se dotad nije dogodalo. U nekoliko navrata se čak dogodilo da su ga nepoznati ljudi pozvali na piće, no on je sve takve ponude odlučno, iako ljubazno odbio. Zabrinjavala ga je Brianova prijetnja, jer je znao da on neće ostati samo na tome.

Stari Tom ga je nekoliko dana pažljivo promatrao. I on je također čuo za obračun u salonu, pa je naslućivao što muči njegova mladog znanca. Unatoč tome, on je prema tom mladom paru osjećao simpatije i bio je pripravan učiniti sve što se nalazilo u njegovoj moći kako bi im pomogao.

A onda je Tom pomislio da je došlo vrijeme da konkretno pomogne Donaldu. Jednog dana mu je prišao i rekao:

— Čini mi se da je došlo vrijeme da te naučim nekim korisnim stvarima.

Donald ga je iznenađeno pogledao, jer nije shvaćao što misli.

— Koje su to korisne stvari, Tome?

Starac je potapšao revolverski držak i nasmijuljio se.

— Tamo kamo odlaziš ovo će ti pomoći da preživiš. U sjeverozapadnim područjima je zakon kolta još jedini zakon koji svi priznaju.

— Ne misliš me valjda naučiti rukovanju oružjem? — nepovjerljivo ga je upitao Donald, jer nije vjerovao da mu taj dobrodušni starčić može otkriti nešto što i sam nije znao.

— Pogodio si, sinko. Budeš bi poslušan učenik, naučit ću te trikovima koji su i meni mnogo puta spasili život.

Donald nije ništa rekao. No, to nije značilo da je vjerovao Tomovim riječima. Šutio je jednostavno zato što ga nije želio povrijediti. Starac je to naslutio, no umjesto da se naljutio na njegovu se licu pojavio lukavi izraz.

Ruka mu je munjevito kliznula niz bok i prije nego što se Donald uspio snaći u njegovoj se ruci pojavio revolver.

— Što kažeš na ovo? — dobrodušno se nasmiješio.

— Kako... kako si to, dovraga, uspio? — zaprepašteno je promucuo Donald, jer takvu brzinu izvlačenja oružja dotad još nije vidio.

— Stvar prakse — bezazleno

je odgovorio Tom kao da je riječ o najobičnijoj stvari.

– Hoćeš li i mene naučiti da tako brzo izvlačim oružje?

– Budeš li me pažljivo slušao, naučit ću te i mnogim drugim stvarima. Iako ti se ovo učinilo brzim, uvjeravam te da je to za pravog revolveraša ipak sporo. – Starac je sjetno uzdahnuo.

– Nekad sam i sâm bio prokleta brz, i po tome prilično poznat, no sad sam star i godine su učinile svoje.

– Bio bih sretan kad bih bio barem upola tako brz kao ti.

Tom se nasmiješio.

– Bit ćeš, ne moraš se zbog toga zabrinjavati. Svakog dana ćemo vježbati po nekoliko sati i do kraja putovanja naučit ću te osnovnim stvarima. Poslije ćeš to marljivim radom samo usavršiti.

Pogledao je Donalda i na njegovu licu jasno je zapazio nestrpljenje da prije počne s »nastavom«.

– Moraš mi obećati samo jednu stvar.

– Što to?

– Da nikad nećeš zloupotrijebiti ono što ću te naučiti.

Kad mu je Donald to svečano obećao, starac je olakšano odahnuo.

Sad kad smo to riješili, možemo započeti praktičnom nastavom. Za početak ću ti pokazati nekoliko najobičnijih trikova.

Sumnjičavo je pogledao Donaldov »Smith and Wesson« i rekao: – Od te stvarčice nećeš imati previše koristi, osim na udaljenosti od nekoliko metara. Ako se ne varam, to je neki mali kalibar.

– Nula dvadeset i dva – rekao je Donald.

– Tako nešto sam i mislio. Ti me možeš gađati kokoši po dvorištu. Osim toga, važno je još i da revolver dobro leži u ruci. Za to je potrebna određena težina. Najbolje je da iskušaš moj remington, pa ćeš odmah shvatiti na što sam mislio.

Iz lijevih je korica izvadio revolver i pružio ga mladiću.

– Zapravo, mogao bi ga zadržati dok ne stignemo do Fort Bentona, jer mi ionako dotad neće biti potreban.

Oslobodio je i korice i Donald ih je pričvrstio za remen.

– Sad ću ti usporeno pokazati kako se to pravilno izvodi. Dok izvlačiš revolver istovremeno palcem napinješ kokot tako da je oružje odmah spremno za paljbu. Jedino moraš kažiprstom povući okidač.

Donald ga je slušao širom otvorenih usta, željno upijajući svaku njegovu riječ.

– Ako želiš ubrzati paljbu, ili kako mi to zovemo »zagrijati pucaljku«, onda ćeš učiniti ovako.

Ispraznio je revolver i stavio metke u džep, a zatim je rekao Donaldu neka baci novčić u zrak. Kad je on to učinio, Tom je već držao revolver u ruci. Okidač je pritisnuo kažiprstom desne ruke, a lijevom dlanom je brzo povlačio obarač. Kovanica je tek prešla pola puta, a kokot je već šest puta udario u praznu komoru.

Uobičajno je da se to radi na drugi način. Ispružiš desnu ruku i na nju staviš novčić, a zatim ga pustiš da padne. Odmah nakon toga izvlačiš revolver i nastojiš pogoditi cilj sa što više metaka. Tako ćeš najbolje provjeriti koliko si doista brz.

– Nemoj mi reći da možeš pogoditi novčić dok je još u zra-

ku? — zaprepašteno je prošap-
tao Donald.

— To već dugo nisam radio,
ali vjerujem da bih uspio. Ne-
kad sam ga pogadao s četiri od
pet metaka.

— Ne vjerujem da će mi to us-
pjeti — razočarano je uzdah-
nuo Donald.

— Samo bez pretjerane
skromnosti, mladiću. Najvažni-
je je svakodnevno vježbati, a
sve ostalo će doći samo po sebi

— Tom ga je nastojao ohrabriti.

— Nakon toga dolazi na red pu-
ška. Da bi postao dobar strije-
lac, i za nju je potrebno znati
neke male tajne.

Donald ga je zahvalno pogle-
dao, jer je shvaćao da se vrlo
lako može naći u položaju kad
će mu starčevi savjeti biti vred-
niji od samog zlata.

— I ne zaboravi: Kad namje-
ravaš u nekog pucati, budi sigu-
ran u sebe i ne poteži olako oki-
dač. Upoznao sam priličan broj
momaka kojima se žurilo, ali
nisu stigli dalje od Boot Hilla.*

IX

Prilika u kojoj je Donald mo-
gao provjeriti što ga je Tom
naučio pružila mu se prije nego
što se tome mogao nadati. Što-
više, zamalo se za njega sve to
završilo tragično.

Pošto se »Kraljica Missourija«
zaustavila u Fort Bufordu da bi
obnovila zalihe goriva, putnici-
ma je odlanulo jer se bližio kraj
napornom putovanju. Iza njih
je ostalo jezero Sakakawea i
mnogobrojne opasnosti koje je
hirovita rijeka obilno podarila
svima onima koji su se odvažili
po njoj ploviti. Do Velikih jeze-

* U kaubojskom slangu po-
drugljiv izraz za groblje.

ra, koji su bili krajnje odredište
većine putnika, preostalo je tek
k njih desetak dana vožnje i oni
su vjerovali da im se više ništa
ružnog ne može dogoditi. No,
nova je opasnost vrebala kad
su se tome najmanje nadali.

Jednoga maglovitog jutra,
dok se parobrod borio sa stru-
jom koja je u gornjem toku rije-
ke bila sve snažnija, odjednom
se začula strahovita buka.
»Kraljica Missourija« se tako
snažno potresla da je većina
putnika popadala na pod. Iz
unutrašnjosti broda odzvanjala
je urnebesna škripa i lomljava.
Motori su naglo prestali raditi
i parobrod se umirio.

— Do vraga, samo nam je još
to trebalo — ljutito je opsovao
Tom.

— Što se dogodilo? — prepla-
šeno je povikala Lisa ne shva-
ćajući zašto je brod odjednom
stao. Da stvar bude još gora, ni-
je se čak ni pomakao unatoč
snažnoj struji koja ga je tjerala
nizvodno.

— Nasukali smo se, evo što se
dogodilo! — odvratio je starac.

Kao što je Tom rekao, »Kralji-
ca Missourija« je naišla na pod-
vodnu hrid koja joj je zaparala
dno, pa je sad nalikovala na ve-
liku kornjaču koja se ne može
pokrenuti.

Na brodu je nastala opća po-
metnja. Kapetan i časnici su ne-
što galamili, no činilo se da u
paničnoj vrevi mnogih glasova
njih nitko ne sluša. Putnici su
bezglavo jurili gore-dolje, samo
još povećavajući pometnju.

Muškarci su psovali, žene su
zapomagale, a djeca su plakala,
pa je prizor podsjećao na neku
katastrofu. Nekoliko nesretnika
poskakalo je u vodu, od straha
da bi parobrod mogao uskoro
potonuti, no za njih više nije bi-

lo spasa jer ih je bujica odnijela za sobom. Očajnički su lamatali rukama pokušavajući se neka-ko dočepati obale, no bili su to uglavnom neplivači i njihove glave su ubrzo jedna za drugom nestajale ispod površine mutne vode.

Mučan dojam koji je njihova pogibija ostavila na većinu ljudi pripomogao je da se panika malo smiri, pa su se napokon mogle čuti kapetanove zapovjedi. Stari riječni vuk već se nekoliko puta u svojoj dugogodišnjoj karijeri nalazio u sličnim situacijama, pa je znao što mu je činiti. Osjetno mu je odlanulo kad je ustanovio da je dno broda tek neznatno oštećeno i da voda prodire u potpalublje. Naredio je da svi putnici prijeđu na lijevu stranu broda, jer se hrid zabila u njegov desni bok. Nakon toga su motori opet zabrujali. Kapetan je pričekao dok nije porastao tlak u kotlovima, a zatim je strojarima izdao zapovjedi:

— Punom parom natrag!

Brod se sav zatresao, ali se nije ni pomakao, no, činilo se da je iskusni zapovjednik tako nešto i očekivao. Još nekoliko puta je ponovio cijeli postupak, a onda je parobrod iskliznuo iz zagrljaja podvodnih stijena. Putnici su to pozdravili veselim poklicima, odajući tako kapetanu priznanje za njegovu umješnost.

— Prokleti žabari — ljuto je zabrundao kapetan, iako mu je zapravo godilo njihovo priznanje.

Pričekao je dok se parobrod nije dovoljno odmakao od hridi, a zatim je naredio kormilaru da privede brod u obližnji riječni rukavac. Tamo se nije osjećala snažna struja, pa su mornari

mogli utvrditi visinu štete. Nekoliko ih se spustilo u vodu i zaronilo pod parobrod. Nakon nekoliko pokušaja su ustanovili da brodsko korito nije ozbiljnije oštećeno i da će nakon kraćeg popravka moći nastaviti putovanje.

Neki od putnika iskoristili su neplanirani zastoј da bi se opet prošetali po čvrstom tlu. Unatoč kapetanovim upozorenjima da se ne udaljavaju »jer će ih inače ostaviti da istrunu u proklesnoj preriji«, oni se na njegova upozorenja nisu osvrćali.

A tada se dogodilo nešto što je malo tko od njih očekivao. S obližnjeg proplanka jurnula je skupina od tridesetak konjanika i pojurila prema rukavcu. Većina jahača u jednoj je ruci držali uzde, a drugom su vitlali puškama ili revolverima. Urlali su kao najkrvoločniji Indijanci, pa se ljudima sledila krv u žilama. Kad su se približili na pedesetak metara od najbližih putnika, počeli su pucati. Nekoliko putnika je odmah poginulo, a ostali su se okrenuli u paničnom bijegu pojurili prema parobrodu, koji im se učinio sigurnim utočištem. Nažalost, za većinu njih već je bilo prekasno, jer su im se napadači sve više približavali. Odjeknuo je novi plotun i to je bio kraj za još nekoliko žena i muškaraca.

Tom je bio jedan od rijetkih putnika koji se odmah snašao. Čim je shvatio što namjerava skupina konjanika, prislonio je uz rame svoju šarpovku, od koje se gotovo nikad nije razdvajao, a zatim je povukao okidač. Puška je zagrmila i jedan od napadača se sunovratio s konja i završio pod kopitama životinja svojih partnera.

Starac je bez žurbe izbacio iz cijevi praznu čahuru i ubacio novi metak. Opet je naciljao i još jedan napadač životom je platio svoju lakomost za brzom zaradom na nepošten način.

S dviju brodskih paluba odjeknulo je još nekoliko pucnjeva, no činilo se da ništa više ne može zadržati razbojnike da stignu do parobroda.

Nakon početnog iznenađenja i Donald je iz korica izvadio remington koji mu je posudio Tom. Pažljivo je naciljao na najbližeg bandita i opalio ali je metak prozviždio gotovo dva metra iznad njegove glave.

— Još ćeš morati mnogo vježbati prije nego što na toj udaljenosti uspiješ pogoditi protivnika — nasmijuljio se starac, kojemu očito ništa nije moglo promaći.

Donald je nešto bijesno promrmljao, a zatim je opet zapucao. Ni sad nije bio bolje sreće, no bez obzira na to nastavio je pucati. Zaustavio se tek kad je ostao bez municije.

Razbojnici su u međuvremenu dojahali do broda. Žurno su poskakali s konja i potrčali drvenim mostićem koji je još bio spušten na kopno.

No, i otpor branilaca je ojačao, jer su se u borbu uključili gotovo svi muškarci među putnicima koji su preživjeli napad. Najžešće su ipak pucali kaptan i njegovi ljudi, koji su, po svemu sudeći, bili očvrsnuli u mnogobrojnim sukobima.

Kad se već činilo da se sreća okreće na njihovu stranu, iza njihovih leđa zaorili su pucnjevi. Dvojica, trojica mornara i putnika su poginula, a da čak nisu ni saznala tko ih je napao.

Donald je opazio da se na gornjoj palubi nešto čudno do-

gada. Upravo kad je htio pojuri ti uza stube, iznad sebe je ugledao iskešeno lice nekog muškarca. Učinilo mu se poznatim, no u tom trenutku nije se ni pokušavao sjetiti gdje ga je već vidio. Čovjek je u njega uperio dvocijevku i Donald je sklopio oči predosjećajući da su mu dani odbrojani i da ga više ništa ne može spasiti. Od remingtona koji je još držao u ruci ionako više nije imao koristi jer u njemu više nije bilo metaka.

A onda je iza njegovih leđa odjeknuo strhovit prasak. Kad je Donald opet otvorio oči pred njega se stropoštalo tijelo na čijim se prsima malazila golema krvava rupa. Tek tada se prisjetio gdje je vidio te oči što su sad beživotno buljile u njega. Bilo je to u brodskom salonu neposredno prije nego što se sukobio s Brianom. Za kartaškim stolom, za kojim je sjedio njegov bivši prijatelj bio je i taj muškarac.

Shvaćajući da opasnost još nije prošla, Donald je odbacio prazan revolver i izvukao »Smith and Wesson«. To je učinio u pravom trenutku, jer je iznad sebe ugledao još jednog čovjeka. Odmah je u njemu prepoznao tipa koji je hladnokrvno pucao u leđa mladiću pred salonom u Omahi. Ciljajući s boka povukao je okidač, a zatim je još nekoliko puta lijevom dlanom potegao kokot, kao što ga je učio Tom.

Njegov protivnik je prestrašeno viknuo, a odmah zatim lice mu se pretvorilo u bezličnu krvavu masu. Sve to nije trajalo duže od nekoliko sekundi. Donald se osjećao kao da je u transu. Revolver je stavio u džep, a zatim se sagnuo i dohvatio dvocijevku.

— Još će na kraju od tebe nešto i biti — veselo je dobacio Tom.

Donald se okrenuo da mu nešto odbrusi, no, shvatio je da sad nije prikladno vrijeme za to. Prema njima je jurila skupina napadača i činilo se da ih više ništa ne može spasiti. Tomova šarpovka se opet oglasila i jedan od razbojnika odletio je unazad i sunovratio se preko ograde u rijeku.

Umjesto da ih to zaplaši, pogibija njihovog prijatelja samo je još više razjarila napadače. Donald je usmjerio pušku prema njima i pritisnuo oba okidača. Od strahovitog praska gotovo je oglušio. Dotad još nikad nije pucao iz sačmarice, pa nije očekivao tako snažan trzaj i dvocijevka mu je ispala iz ruku.

Opet je izvadio revolver želeći da što skuplje proda život, no tako nešto više mu nije trebalo jer je gomila olovnih kuglica naprosto pomela bandite. Ležali su svuda unaokolo izmrcvarenih tijela. Svi osim jednog odmah su poginuli, no činilo se da i njemu nema spasa. Jaukao je od bolova pokušavajući rukama začepiti rupu na trbuhu kroz koju su mu poispadala crijeva.

Od jezivog prizora Donaldu je gotovo pozlilo. Starac je to predosjetio. Hitro mu je prišao i snažno ga pljusnuo. Tek tada je Donald počeo osjećati da mu krv opet kola kroz tijelo.

— Ovako nešto bilo bi previše i za mnogo iskusnije ljude nego što si ti, i to još sve u jednom danu — rekao je Tom suosjećajući s njim.

Donald se ubrzo oporavio. Iako je bio ljutit na starca zbog njegova grubog ponašanja, nerado je morao priznati da je to

jedino što je mogao u tako kratko vrijeme učiniti.

Ako ništa drugo, barem je djelotvorna, pomislio je na kraju, a zatim se hitro zaklonio iza čamca za spasavanje, jer su meci opet zazviždali oko njih. Shvatio je da su unatoč velikim gubicima razbojnici još brojčano nadmoćniji, i da je samo pitanje vremena kad će slomiti otpor branilaca. Većina putnika i onako je jedva znala držati oružje, a banditi su bili iskusni revolveraši, vični borbi u svim situacijama.

Da stvar bude gora, s gornje palube još su odjekivali pucnjevi, kako se to Donaldu činilo ispaljeni iz oružja razbojničkih saveznika, koji su uz sebe vezali veći dio posade parobroda.

U bubanj »Smith and Wessona« ubacio je nove metke, pripravan da se suprotstavi novim neprijateljima. Iako manjega kalibra, taj mu se revolver učinio prikladnijim od remingtona, jer je za njegovo punjenje trebalo znatno manje vremena. Da bi napunio remington, najprije bi trebao nasuti barut u komore, a zatim dodati zrno, i to sve zajedno potisnuti polugom u komoru. Na kraju bi se sa stražnje strane komore ubacivao detonator. Kod suvremenijih tipova revolvera, kakav je bio »Smith and Wesson« kalibra 0,22, cijeli taj prilično dugotrajni postupak je izbjegnuto, jer je bilo dovoljno izbaciti prazne čahure i na njihovo mjesto staviti nove metke.

— Čini se da dobivamo novi posjet — prostenjao je Tom i zazviždio.

Donald je pogledao u smjeru koji mu je starac pokazao i ugledao novu skupinu konjanika.

– Sad nas više nikakvo čudo ne može spasiti – prestrašeno je promrmľjao.

A tada su začuli zvuk trube.

– Čini se da se to tvoje čudo ipak dogodilo! – oduševljeno je povikao starac.

– Pa to je konjica! – zaurľao je i Donald i oduševljeno poskočio.

U tom trenutku pored glave mu je prozviždio metak. Opet se bacio iza zaklona, a Tom se grohotom smijao.

Glupo bi bilo da pogineš sad kad nam je spas na dohvat ruke!

– Hvala na savjetu. Pripazit ću da se to ne dogodi - iskesio se Donald, pretvarajući se da se ljuti, iako mu je zapravo srce zaigralo od sreće.

Razbojnici su također opazili dolazak konjice, no činilo se da su to prekasno uočili. Preplašeno su zagrajali i pojurili prema svojim konjima. Brzo su ih uzjahali i potjerali uz rijeku nastojeći umaći progoniteljima, no, vojnici su im već presjekli put. Rasporedili su se u široku liniju, a onda su s isukanim sabľama jurnuli na razbojnike. Odjeknulo je još nekoliko pucnjeva iz oružja bandita, no u borbi prsa o prsa, koja se zatim zametnula, nisu imali nikakvih izgleda da prežive. I doista, već nakon nekoliko minuta sve je bilo gotovo.

Preživjeli putnici i članovi posade pojurili su svojim spasiocima u susret, no Tom i Donald im se nisu pridružili. Mladić je u potpalublju potražio ženu koja se sakrila odmah pošto je počeo napad. Pronašao ju je zajedno s većinom žena koje su se nalazile na parobrodu.

Strastveno ju je zagrlio, a onda su im se usne spojile u dug

poljubac, koji je najrječitije govorio o njihovoj sreći što su opet zajedno. Tada je odjednom osjetio kako ga je netko lagano potapšao po ramenu. Okrenuo se i spazio Toma.

– Sačuvaj malo nježnosti i za poslije, a sad bismo mogli proslaviti tvoje vatreno krštenje – naoko ljutitim tonom rekao je starac i pružio mu četuricu s viskijem.

Donald ju je uzeo i otpio gutľaj, a onda se nasmijao:

– Da sam svijećom tražio, ne bih mogao pronaći prikladnije-ga kuma za tu vrstu krštenja!

*

Pošto su mornari popravili oštećenu oplatu parobroda, »Kraljica Missourija« je nastavila plovidbu. Razbojnički je napad umnogome pridonio da se putnici međusobno zbľiže. Među njima više nije bilo one netrpeljivosti koja se prije osjećala između putnika u kabinama i onih u potpalublju. Desetak ranjenika smješteno je u prostori-je koje je kapetan za to odredio i koje su u neku ruku postale improvizirana brodska bolnica. Budući da prostor nije bio dovoljno velik da bi u njega stali i lakši ranjenici, nekoliko putnika je dobrovoljno ispraznilo svoje kabine da bi se u njima mogla pružiti pomoć svim onima kojima je bila potrebna.

Iako na parobrodu nije bilo broskog liječnika, na svu sreću među putnicima su bila dva liječnika, koji su odmah nesebično pružili pomoć ne tražeći za to nikakvu osobnu korist. Sve u svemu, tragičan događaj u mnogo čemu je izmijenio sliku na »Kraljici Missourija«. Ljudi su bili ogorčeni zbog lakomosti razbojnika kojima je jedi-

no bilo stalo do toga da se dočepaju bogatog plijena, no još više ih je ozlojedila spoznaja da su se i među njima nalazili beskrupulozni tipovi, koji su samo čekali pogodan trenutak da im zabiju nož u leđa. To se prvenstveno odnosilo na ljude koji su iskoristili nepažnju putnika i napali ih s leđa pošto su banditi neočekivano napali posadu i putnike parobroda. Tko zna kako bi sve završilo da ih u posljednji trenutak nije spasila konjička patrola iz tvrđave Peck, koju je privukla pucnjava.

Nakon detaljne istrage, kapetan i poručnik koji je zapovijedao vodom konjanika ustanovili su da su se na brodu pritala petorica bandita koji su trebali olakšati posao svojim partnerima izvana. To su bili kartashi koje je Donald vidio u brodskom salonu. On sam je uspio likvidirati dvojicu, a preostala trojica poginula su u žestokom sukobu s vojnicima.

Budući da se Brian neprekidno nalazio u njihovom društvu, bilo je prirodno da i na njega padne sumnja kao na saučesnika u napadu. Pobješnjela gomila htjela ga je linčovati odmah pošto je prestala pucnjava, no, to se nije dogodilo samo zahvaljujući prisebnosti hrabrog kapetana »Kraljice Missourija«. On je želio da sve bude prema zakonu i tek uz krajnje napore uspio je uvjeriti ljude da će Brian biti kažnjen ako se dokaže njegova krivnja.

Nakon višesatnoga unakrsnog ispitivanja on je na brzinu skupljenu porotu uspio nekako uvjeriti da je nedužan. Plaćnim glasom im je objasnio da se s tim tipovima družio isključivo radi kartanja i da ni po čemu

nije mogao zaključiti da spremaju tako gnusno djelo. Na kraju su ga ipak oslobodili, iako sve sumnje nisu bile raspršene. Putnici su se i dalje prema njemu ponašali krajnje odbojno i on je strahovao da će netko od njih preuzeti pravdu u svoje ruke. Zbog toga se zavukao u svoju kabinu i izlazio bi tek da nešto pojede. Neprekidno je smišljao kako da se izvuče iz te krajnje neugodne i po život opasne situacije, dok mu napokon nije pala na um spasonosna zamisao.

Potajno se išuljao iz kabine, bojažljivo se ogledavajući u strahu da se ne susretne s nekim od najgorčevitijih putnika koji su željeli u svoje ruke preuzeti izvršenje pravde.

Tiho kao sjena spustio se u potpalublje. Sreća ga je poslužila, barem je tako pomislio, jer prva osoba na koju je naišao bila je Lisa. Pretvarao se kao da nije zapazio preziran izraz na njezinu licu. Prijetvorno se nasmiješio i slatkorječivo rekao:

— Zdravo, Lisa. Drago mi je što si dobro. Moram priznati da sam strahovao da ti se u sukobu s razbojnicima nije nešto dogodilo.

— Pitam se čemu odjednom mogu zahvaliti što si tako pažljiv? — podrugljivo je zapitala.

— Nije mi stalo do šale, Lisa. Vjerojatno i sama znaš koliko mi je stalo do tebe — zabrinuto je uzdahnio i brzo dodao: — Svakako, brinuo sam se i zbog Dona. Čuo sam da se istakao u obračunu.

— Pričaj mi još malo o tome, možda ti na kraju i povjerujem.

— Da mi je samo znati zbog čega si tako okrutna? Nisam ti nikad dao povoda za tako nešto, jer dobro znaš da...

— Sad mi je zbilja dosta! — ljutito ga je prekinula. — Kako se samo usuđuješ tako nešto tvrditi kad si još prije nekoliko dana tvrdio suprotno!

— Iskreno mi je žao što je do toga došlo, ali nadam se da ćeš me barem malo shvatiti. Dobro znaš da sam prilično nagle i raspaljive prirode i da je često potreban i najmanji povod pa da prasnem. Znam da često nemam pravo, ali to mi postane jasno, tek poslije, pošto je šteta već učinjena.

Posramljeno je zastao i tiše dodao:

— Došao sam vam se ispričati zbog svoga nedoličnog ponašanja one noći u salonu. Cijeli dan sam bio nervozan, no svjestan sam da me to ni najmanje ne opravdava. Pa ipak, vjerovao sam da ćete mi oprostiti i da ćete mi pružiti još jednu priliku da zajedno nastavimo, jer ondje kamo odlazimo sam čovjek može brzo propasti.

Zašutio je i pokunjeno oborio glavu. Lisa mu je htjela odgovoriti, no upravo tada je iza sebe začula Donaldov ljutit glas.

— Što ova gnjida radi ovdje, Lisa? Da te možda nije zlostavljao?! — prasnuo je Donald.

— Ne moraš strahovati, ništa se takvog nije dogodilo. Brian nam se došao ispričati i zamoliti nas da mu dopustimo da nam se opet pridruži.

— Zar nakon svega što nam je učinio?! — zaurao je Donald sav izvan sebe od bijesa, a onda je prijeteci dodao: — Neka bude sretan da ga ne zgromim kao što sam mu obećao.

Brian ga je žalosno pogledao.

— Zašto si tako okrutan, Done? Kako možeš zaboraviti naše dugogodišnje prijateljstvo?

— Gubi mi se s očiju prije nego što potpuno izgubim živce! Dovoljno dugo sam trpio i tebe i tvoje sitne pakosti. Nadao sam se da ćeš se jednog dana ipak popraviti, ali sam shvatio da se to nikad neće dogoditi. Od tebe se može očekivati samo da postaneš sve gori i pokvareniji.

Brian je shvatio da se Donald ne šali i da će doista izvršiti svoje prijetnje. Stoga mu se učinilo da je najpametnije što prije se izgubiti. Okrenuo se i žurno se popeo uza stube što su vodile na palubu.

— Pokvareni gad, vjerojatno je mislio da ću opet nasjesti njegovim lažima i da će mi zabiti nož u leđa onda kad se tome najmanje nadam.

— Možda je ovaj put zbilja odlučio da se popravi — zamišljeno je primijetila Lisa.

— Kako možeš biti tako naivna? Napokon su mi se otvorile oči i shvatio sam da je on zapravo podlac kakav se rijetko može sresti.

Lisa se nije potpuno slagala s njegovim mišljenjem jer je vjerovala da se svaki čovjek može popraviti, samo ako mu se za to pruži prilika. Bilo joj je žao što se prema Brianu tako grubo ponijela i zbog toga ju je grizla savjest. Shvaćala je da je prekasno da se bilo što popravi, kao što nije mogla utjecati ni na Donaldu da promijeni mišljenje.

XI

Sa Starim Tomom su se oprostili pošto je parobrod pristao nedaleko od Fort Bentona. Iako su s njim proveli relativno kratko vrijeme, zavoljeli su ga kao rodenog oca. Donald mu je bio osobito privržen i zahvalan zbog mnogih korisnih stvari o životu u divljini kojima ga je

starac podučio. Nastavili su vježbati raznim oružjem i nakon razbojničkog napada, i Donald je sve više napredovao. U brzom izvlačenju revolvera toliko se izvježbao da je čak postao brži od svog učitelja. No, iskusnog trapera to nije zadovoljilo. Od Donalda je zahtijevao mnogo više. Nesebično ga je podučavao u svemu što je znao, i u tome su im uglavno prolazili dani. Prije nego što je zakoračio na drveni mostić koji je s parobroda vodio na kopno, Tom ih je oboje zagrlio i rekao:

— I zapamtite da u životu postoje stvari mnogo vrednije od zlata. Čak da vam se i posreći, pa je i pronađete u dovoljnoj količini, ta žuta kovina vam sama od sebe neće donijeti sreću. Dapače, vrlo lako bi se moglo dogoditi da postanete nesretniji nego prije. Imao sam prilike upoznati ljude kojima se život pretvorio u pakao pošto su se obogatili, iako se moglo očekivati sasvim suprotno. Zbog toga budite razumni i nemojte dopustiti da vas zavarava lažni sjaj zlata.

Jedan od mornara nestrpljivo je dao starcu znak da siđe s broda. Dugotrajno putovanje dozlogrdilo je i posadi, i oni su željno čekali da doplove do Velikih slapova, gdje će na kratko moći uživati u zasluženom odmoru. Čim se Tom iskrcao, »Kraljica Missourija« je otplovila.

Lisa i Donald su ostali na krmi broda i dugo mahali sve dok starčev lik nije postao sitna crna točkica na obzorju.

— Zanima me što je mislio kad nas je upozorio da postoje mnogo vrednije stvari od zlata — zamišljeno je promrmljao Donald.

— Vjerojatno je mislio na ljubav — nasmiješila se Lisa i privinula se uz njega.

Slegnuo je ramenima i nasmiješio se.

— Možda imaš pravo, a možda je mislio na nešto drugo.

Nježno ju je poljubio i ona mu je željno uzvratila. O zagonetnim starčevim riječima više nisu razmišljali.

* * *

Veliki slapovi bili su omanje naselje, koje se sastojalo od nekoliko desetaka raspršenih brvnara. Ime je dobilo po slapovima što su se rušili nedaleko od mjesta do kojih je Missouri bio plovao.

Donald i Lisa nisu se namjeravali zadržavati u naselju, već su željeli odmah nastaviti putovanje prema zlatonosnim područjima Stjenjaka. Za to su im se pružale dvije mogućnosti. Prva od njih je bila da do Last Chance Gulcha otputuju poštanskom kočijom, a druga da se pridruže nekoj od mnogih karavana, koje su gotovo svakog tjedna kretale prema rudnicima zlata. Bez mnogo razmišljanja odlučili su se za drugu mogućnost, jer je putovanje kočijom bilo skupo, a oni si nisu mogli priuštiti tako nešto. Osim toga, kad bi kupili kola, ona bi im najvjerojatnije dobro došla i u njihovom novom prebivalištu.

Sreća ih je poslužila, jer su u jedinjoj gostionici u naselju, koja je služila i kao mjesto na kojemu se sastajalo i gdje su se razmjenjivale obavijesti, saznali da već sljedećeg dana prema Last Chance Gulchu kreće karavana trgovaca koji nisu imali ništa protiv da im se pridruže svi oni koji su u novootkrivenim nalazištima željeli potražiti

sreću. Iako je donde bilo nešto više od stotinjak kilometara, što je bilo zapravo malo s obzirom na udaljenost koju su dotad morali prevaliti, ljudi su se osjećali sigurnije u većoj skupini. Iako nisu razgovarali o opasnostima koje su ih očekivale, na njihovim zabrinutim licima jasno se dalo naslutiti što ih muči. Znali su da će morati proći kroz područje Vrana Indijanaca, za koje se baš ne bi moglo reći da su prijateljski raspoloženi prema bijelim doseljenicima, no, možda im je još veća opasnost prijetila od njihovih sunarodnjaka, koji su se udružili u mnogobrojne bande i pljačkali i nemilosrdno ubijali svakoga tko im se usudio suprotstaviti. Sreća im se ponovo osmjehnula kad su uspjeli kupiti tovarna kola za pedeset dolara od nekog para koji se vraćao s nalazišta. Kola im više nisu bila potrebna jer su putovanje namjeravali nastaviti parobrodom. Suhonjavi i radom ispijeni muškarac u nekoliko je šturih rečenica objasnio Donaldu da su on i njegova žena otkrili zlato prije nego što su James i Grantville Stuart objavili da su pronašli bogata nalazišta na području Goldcreeka. U Deer Lodge Valley su došli 1853, nepunu godinu, pošto je Frank sasvim slučajno otkrio zlato u Stjenjaku, i ostali ondje gotovo šest godina.

Donald i Lisa željno su upijali svaku njegovu riječ, ali čovjek očito nije bio odviše blagoglagoljiv. Težak život, ispunjen naporim radom i svakodnevnim opasnostima, učinio je svoje, pa im se činilo da se čovjek boji i vlastite sjene.

— Po njemu se baš ne bi moglo zaključiti da ga je usrećilo

zlato koje je pronašao — zamišljeno je rekla Lisa nakon uspješno obavljene kupnje.

— Ne bih se složio s tobom. Čini mi se da je samo oprezan, jer očito ne želi ostati bez teško stečenog bogatstva. Zamisli samo da se ti nalaziš na njegovom mjestu, zar bi se ti možda drukčije ponašala?

— Svakako da ne bih. Jedva bih čekala da nestanem iz ovoga opasnog područja i na nekom mirnijem mjestu počnem uživati u plodovima dugogodišnjega mukotrpnog rada i odricanja. Zbog toga mu se i žuri, pa nam je tako jeftino prodao kola, iako ona vrijede dvostruko — morala je priznati Lisa.

— Dobro je što smo u Omahi kupili sav potreban alat i zalihu hrane, koja će nam još neko vrijeme potrajati. Da to nismo učinili, ovdje bi nas naprosto oderali.

Donald je imao potpuno pravo jer su cijene u prodavaonicama bile više nego paprene. To je djelomično bilo stoga što se većina roba i živežnih namirnica morala dopremati iz udaljenih područja, no i blizina bogatih nalazišta zlata u dobroj je mjeri tome pridonijela. Kao i posvuda na sličnim mjestima, sve se plaćalo zlatnim prahom, a novac, osobito papirnati, nije osobito vrijedio.

XII

Karavana sastavljena od tridesetak tovarnih kola krenula je sljedećeg jutra čim se malo razdanilo. Većinu zaprega vukle su mule, a tek u nekoliko kola bili su upregnuti volovi, koji su još više usporavali kretanje.

Donald i Lisa su s kolima kupili i četiri mule. Životinje su

djelovale iscrpljeno od puta s nalazišta zlata, te se Donald pribojavao da će najslabije među njima ubrzo posustati. Njihova sudbina bi tada bila neizvjesna, jer bi najvjerojatnije postali laganim plijenom razbojnika.

Na svu sreću, njegove crne slutnje ipak se nisu obistinile. Mule su postojano nastavile koračati, ne zaostajući nimalo za drugim životinjama u karavani.

Put koji je bio ugažen prolaskom mnogih kola u prvo vrijeme je krivudao uz Missouri, a kad su prošli ušće neke rječice što je utjecala u moćnu rijeku, postao je ravniji, pa su se vozači mogli malo opustiti. Donald je predao uzde Lisi, a zatim skočio s kola i nastavio pješaćiti kako bi malo protegnuo noge.

Vozač kola što su vozila iza njih bio je neki trgovac koji se zvao Ken Barry. Putovao je sam, pa mu je Donaldovo društvo godilo. Čovjek je očito bio blagoglagoljiv, jer se raspričao čim mu se Donald malo približio.

— Ako nisi znao, ova rječica se zove Smith, sinko — rekao je.

— Neobično ime za rijeku. Prije bi odgovarala nekom čovjeku — začudio se Donald.

— Točno tako, jer je i nazvana po jednom od prvih pionira. Ako si raspoložen, mogu ti ispričati nekoliko priča vezanih uz njega.

Čovjek je nastavio pričati, no Donald ga više nije slušao. Zadržao se u vlastite misli, koje nisu bile osobito optimističke. Iako je to tajio pred Lisom, strahovao je od nesigurne budućnosti. Zalihe hrane mogu im uz najveću štednju potrajati još najviše dvadesetak dana. Ako u međuvremenu ne pronađu zla-

to, njihova sudbina bit će zapečaćena. S ono malo novca što im je preostalo neće moći dugo izdržati uz tako visoke cijene kakve su se nabijale u Velikim slapovima. Valjalo je očekivati da su u Last Chance Gulchu još i više, što bi im samo još otežalo položaj.

»Da sam znao da ću za jaje morati plaćati dolar i pol, sigurno se ne bih upuštao u takvu avanturu,« zabrinuto je pomislio.

Nije bio toliko zabrinut za svoju sudbinu koliko za Lisinu, jer je znao da će se on već nekako snaći, no nije bio sam. Dužnost mu je bila da se brine za ženu kako ne bi oskudjevala barem u najosnovnijim stvarima.

Sagnuo se i ljutito iščupao busen trave. To je učinio tako žestoko da je iščupao čak i tanko korijenje, na kojemu je ostala gruda zemlje. Prstima je zgnječio masnu crnicu, a zatim bijesno bacio busen daleko od sebe. Kad je pogledao ruku, na njoj su se još držale grudice zemlje.

Iznenadeno je zastao, jer je tek tad postao svjestan da se svuda oko njega unedogled proteže travnato prostranstvo, koje se talasalo poput pravog mora. Iako tako nešto nije nikad imao prilike vidjeti, čuo je priče da je more plavo baš kao što je bila nizina koja se prostirala svuda unaokolo i stapala se s obzorjem.

Nikad nisam čuo da trava može biti plava - zamišljeno je promrmljao za sebe.

Iako je trava svugdje oko njega bila zelena, u daljini je ona ipak poprimila plavkastu boju.

Barry ga je čuo i glasno se nasmijao.

— To je gramma trava, sinko. Na tako nešto možeš naići samo u preriji.

— Kakva je to gramma trava? — začuđeno je upitao Donald jer je za to prvi put čuo.

— Idealna paša za goveda. Šteta što se još nitko nije dosjetio da ovdje počne uzgajati stoku. Meso bi barem bilo jeftinije — neraspoloženo je uzdahnuo čim se sjetio visoke cijene koju je morao platiti ako je želio pojesti poštenu odrezak.

— Ovako je to najobičnija plava trava zaborava — ozlojeđeno je dodao.

Donald ga više nije slušao jer je počela rominjati kišica i on je požurio do svojih kola da ne pokisne. Ponovno je preuzeo užde i brže potjerao mule, koje su zastale za drugim kolima.

Uskoro se spustio pravi pljusak. Činilo se kao da se nebo otvorilo. Zemlja se raskvasila pa su kotači upadali u nju kao u tijesto. Kola koja su se nalazila na čelu povorke bila su i najteža, pa su se ubrzo zaglavila u žitkom blatu. Joseph McAllister, koji je bio vođa puta, zaključio je da je najrazboritije da karavana stane, jer nije imalo smisla da ljudi i životinje beskorisno rasipavaju snagu. Iskusni zapadnjak znao je da pljusak neće dugo potrajati i da će uskoro ponovno granuti sunce.

Nisu morali dugo čekati i uskoro se njegovo predviđanje ostvarilo. No karavana naseljenika i trgovaca ipak toga dana nije nastavila put. Do zalaza sunca preostalo je nekoliko sati i McAllister je odlučio da se ulogore. Da bi se zaštitili od napada Indijanaca i razbojnika, postavili su kola u krug, a onda su naložili vatru. Donald je skinuo sa sebe mokru odjeću i ra-

zastro je iznad vatre da se osuši. Naporan put ga je iscrpio i jedino što mu je u tom trenutku trebalo bila je topla hrana i san. Prva želja mu se ubrzo ispunila kad mu je žena u limeni tanjur nasipala tople juhe, a i s drugom je željom imao sreće, jer ga vođa puta nije te večeri zadužio da stražari. Na Donaldu se vrlo lako moglo opaziti da je na izmaku snage, a to vođu puta nije promaklo. Smatrao je da je pametnije pričekati nekoliko dana da se novajlija privikne na napore i tek onda mu povjeriti tako odgovornu dužnost. Od pospanog stražara ionako ne bi imao neke koristi.

Drugog dana putovanja zamljište se postupno počelo uspinjati. U daljini se nazirao planinski lanac, no donde su ih dijelila najmanje dva dana. Ponegdje bi se nalazio poneki brežuljak ili manja stijena, što je bio najbolji znak da se približavaju Stjenjaku. Iako se činilo da će se putovanje nastaviti bez zastoja, takvu sreću ipak nisu imali zbog nepredviđenog događaja.

Kad su nastavili putovanje nakon kratkoga podnevnoga odmora, Donald je u daljini začuo prigušenu tutnjavu, koja ga je podsjećala na grmljavinu. Pomislio je da će ih opet zahvatiti nevrijeme, no čini se da je McAllister mislio drugačije. Po svemu sudeći, i on je čuo tutnjavu, no za razliku od Donald a on je znao pravi razlog koji ju je izazvao. Užurbano je počeo izdavati naredjenja i kola su jedna za drugim počela ulaziti u udolinu što se nalazila s njihove desne strane. To je zapravo bila nevelika kotlina smještena između brežuljaka. Ulaz u nju bio je uzak, ali ipak dovoljno širok da mogu proći kola.

Nedaleko odatle dizala se strma litica, ispod koje se prostirala provalija. Donald se popeo na jedan od brežuljaka s kojeg je pucao pogled desetke kilometara unaokolo.

Uskoro je shvatio što je izazvalo buku koju je čuo. U daljini je ugledao more smeđih tjelesa što se kretalo prema njima. Barry, koji se također uspeo za njim, ushićeno je promrmljao:

— Bizoni! Najmanje pedesetak tisuća.

Donald nikad dotada nije vidio te goleme životinje o kojima su se ispredale razne priče. Udaljenost je još bila prevelika da bi mogao razaznati pojedine životinje, no, kako su se približavale, on je bivao sve uzbuđeniji.

Uskoro je mogao razaznati goleme mužjake na čelu gornje. Spuštenih glava, na kojima su se isticali dugački rogovi, životinje su izbezumljeno jurile prema provaliji. Prednji dio tijela bio im je obavijem gustim kovrčavim krznom, a stražnji je bio gol. Pod njihovom težinom zemlja je podrhtavala kao pri slabijem potresu.

Za predvodnicima je nesmanjenom brzinom jurio ostatak krda. Donald je jasno mogao vidjeti mladunčad koja se trudila da ne zaostane za odraslim mužjacima i ženkama.

— Pa oni jure ravno u provaliju! — zaprepasteno je povikao.

— Da, više ih ništa ne može spasiti — složio se Barry. — Ovako ljudi stampedo već dugo nisam vidio.

Donald ga je htio upitati što je izazvalo taj stampedo, no upravo tada je ugledao neke čudne jahače koji su jahali iza glavnine krda ili s njegove strane. Konjanici su bili gotovo goli,

osim što su oko pojasa imali svezane kožnate pregače. Jahali su male, ali snažne konje, koji su jurili vrlo brzo.

— Indijanci! — prestrašeno je viknuo.

— Skloni se prije nego što nas opaze. Ako nas vide, možeš se oprostiti sa zlatom koje očekuješ da ćeš pronaći, jer će nam dalje sudbine biti zapečaćene — neraspoloženo je promrmljao Barry i gurnuo ga prema zemlji.

Unatoč trgovčevoj opomeni, Donald je i dalje izvirivao iza nižeg humka, no sad je to činio opreznije, trudeći se da mu glava previše ne izviruje iznad izbočine.

— To su Vrana Indijanci, poznati po svojoj neustrašivosti. Izvanredni su lovci, ali su još opasniji ratnici — podučio ga je Barry.

Donald je izvukao revolver, iako mu je i samom bilo jasno da bi mu u sukobu slabo koristio. Prije nego što bi dospio ispaliti nekoliko metaka, Indijanci bi ga svladali. Ipak, s oružjem u ruci on se ipak osjećao sigurnijim.

Životinje što su jurile na čelu stampeda već su stigle do ruba provalije. Kad su shvatile što ih čeka tamo, već je bilo prekasno da se zaustave. Sunovratile su se u provaliju, a odmah iza njih tiskao se ostatak krda.

Donaldu je gotovo pozlilo od strahovitog prizora čiji je bio slučajni svjedok, no ipak je širom otvorenih očiju promatrao, što se događa.

— Pa oni će ih sve pobiti - je-dva čujno je prošaptao.

Na licu mu se ocrtavao užas i Barry je to zapazio. Grubo se nasmijao i rekao:

— Ne moraš time razbijati glavu. Indijanci nisu tko nezasitni kao što smo mi. Ubit će onoliko životinja koliko je potrebno da bi prehranili sebe i svoje obitelji.

I doista, kao što je i rekao, iz skupine Indijanaca izdvojilo se desetak jahača i pojurilo prema sredini krda. Glasnim grlenim poklicima pokušavali su natjerati bizone da promijene smjer. U rukama su držali kratka koplja kojim su nemilosrdno podbadali najbliže životinje. Niz liticu se strmoglavilo još pedesetak bizona, a onda su ostali skrenuli nalijevo jer im tamo više nije prijetila opasnost od tih čudnih bića koja su jurila na konjskim leđima.

A tada je Donald opet zaboravio na opasnost i oprez i preplašeno uzviknuo kad je neki mužjak naglo okrenuo i zaletio se prema najbližem konjaniku. Prije nego što se Indijanac uspio snaći, oštri rogovi zarili su se u slabine njegova konja i rasporile ga. Jahač je odletio s konjskih leđa i nakon pet-šest metara tresnuo na zemlju. Ostao je nepokretno ležati čak i kad je ostatak stada protunjao kraj njega.

Ostali ratnici najvjerojatnije nisu opazili što se dogodilo njihovom suplemeniku, jer su nastavili juriti za od straha podivljanim krdom bizona. Uskoro su nestali iza obližnjih brežuljaka, a i tutnjava je postupno utihnula. Donald i Barry su još neko vrijeme ležali, a onda se trgovac prvi pomaknuo i rekao:

— Vrijeme je da se izgubimo odavde prije nego što se lovačka družina vrati i otkrije da smo ovdje.

Donald je šutke ustao i kre-

nuo za njim, no kad su stigli u kotlinu, on se naglo predomislio i jurnuo prema Indijancu koji je još ležao.

— Vрати se, ludače, prije nego što si nam na vrat navukao nesreću! — zaurao je Barry, ali Donald se nije obazirao na njegovo upozorenje.

Kad je dotrčao do Indijanca, kleknu je krej njega i blago ga okrenuo na leđa. Ratnik je zastenjao, a onda otvorio oči. Kad je pred sobom spazio bijelca, nekoliko puta je žmirnuo kao da ne vjeruje vlastitim očima, a onda se naglo trgnuo i pokušao izvući nož.

Donald nije iznenadio njegov pokret, jer je tako nešto i očekivao. Munjevito je iz korica izvuko revolver i uperio ga u crvenokožca.

Indijanac je zastao u pola pokreta, no umjesto izraza straha Donald je na njegovu licu mogao pročitati prezir.

— Što bljedoliki lešinar još čeka, zašto ne ubije Crnu Sovu? — upitao je radnik slabim engleskim.

— Crna Sova se ne mora braniti, jer mu neću učiniti ništa nažao — mirnim glasom je rekao Donald.

Ratnik ga je začuđeno pogledao, no odmah zatim dodao:

— Riječi bljedolikog su kao lavež kojota i Crna Sova mu ne vjeruje.

Da bi dokazao svoje miroljubive namjere, Donald je spremio revolver u korice.

— Nadam se da mi sad vjeruješ.

— Zbog čega bljedoliki to učiniti? — začuđeno je upitao Crna Sova.

— Nisi mi učinio ništa nažao da bi te morao ubiti.

– Bljedoliki nije kao njegova braća, koja mrze ratnika Vrana – iznenadio se Crna Sova.

– Kao što prsti na rukama nisu isti, tako se i ljudi međusobno razlikuju. Ni svi bijelci nisu takvi kakvima si ih opisao.

– Bljedoliki je mudar. Crna Sova mu vjeruje, no ja sad morati otići – rekao je Indijanac i pokušao ustati. No, još je bio preslab, pa je posrnuo i srušio se na zamlju.

– Nećeš ti nikamo otići – ljutito je zabrundao Donald.

Indijanac je ponovno dohvatio držak noža, no Donald se pretvarao kao da to nije opazio. Nasijao se i dodao:

– Zapravo, otići ćeš sa mnom da te moja žena pregleda. Ne bih se začudio da si slomio neku kost.

XIII

Prije nego što su ušli u kotlinu u kojoj su se nalazila kola s naseljenicima pridružio im se Barry. Čim je ugledao Indijanca, uhvatio se za glavu i zajaukao:

– Pa ti si sasvim pošandrcao! Samo ćeš nam na vrat navući nesreću!

– Kako to misliš? – pomalo zatečeno ga je upitao Donald, jer nije shvaćao zbog čega se trgovac tako zapjenio.

– Kako ti nije jasno da će većina suputnika podivljati kad ugledaju toga crvenog mamlaža. To je isto kao kad biku pokažeš crvenu krpu!

– Onda će se morati malo ohladiti, jer će inače imati posla sa mnom – odbrusio je Donald.

Barry je prasnuo u smijeh. Objema rukama držao se za trbuh, a onda je s mukom promrmljao:

– Ma koji si ti đavo da bi te se oni bojali?

– Ne moraju me se bojati, samo neću dopustiti da Crnoj Sovi učine nešto nažao. Ljuto su se prevarili ako u mojoj prisutnosti žele otvoriti sezonu lova na Indijance – odlučno je rekao Donald.

– Pa sezona je ionako već odavno otvorena – nasmijuljio se Barry.

– Onda ću ja proglasiti lovostaj – prasnuo je Donald, ali se odmah zatim posramio zbog svojih riječi. O Indijancima su govorili kao da su neka divljač ili bijesne zvijeri, a ne kao o ljudskim bićima. Naglo se uozbiljio i promrmljao:

– U njima teče ista krv kao i u nama, a i radosti i tuge su nam slične. Nisko je i nedostojno tako govoriti o njima.

– To pokušaj objasniti onima tamo. Kladim se da će te objesiti kao indijanoljupca prije nego što izgovoriš pola ovoga što si sad meni rekao.

– Neka samo pokušaju, uvjeravam te da neću jeftino prodati kožu.

Crna Sova je naslutio o čemu se ta dvojica prepiru. Njegov engleski je bio presiromašan da bi mogao pratiti bujicu riječi koje su međusobno razmjenjili, ali tako nešto mu nije ni bilo potrebno. Dovoljno je bilo da vidi izraze na njihovim licima pa da shvati da pričaju o njemu.

Blago je potapšao Donald po ramenu i rekao:

– Najbolje biti da Crna Sova sad otići. Njegov bijeli brat inače imati samo glavobolju.

– Ne moraš se bojati dok si sa mnom. Obećavam ti da ti neće pasti ni vlas s glave.

– Crna Sova se ne bojati bljedolikih – ponosno je izjavio

Indijanac, a zatim je poslušno krenuo za Donaldom.

Kad su ugledali Vranu u društvu dvojice suputnika, muškarci su uzbuđeno zagrajali. Nekoliko ih je izvadilo revolvere i prijeteci ih uperilo u Indijanca, no kad su vidjeli bijesno Donaldovo lice ratobornost im je brzo splasnula. Bolje rečeno, gotovo sve, jer je jedan od njih još mahao revolverom i urlao:

— Zar ćemo dopustiti da nam se crveni psi slobodno šeću po logoru?

— Uvjeravam vas da će nam uskoro odnijeti sve što imamo, a mi ćemo biti sretni ako nas slučajno ne skalpiraju.

Ljudi su ponovo zarogoborili, ohrabreni njegovim riječima, no tada se između gomile promatrača probio McAllister.

— Kako je taj Indijanac dospio ovamo? — upitao je Donald.

— Našli smo ga dok je ležao u nesvijesti. Podivljali bizon ubio je njegova konja, a njemu samom se, barem mi se tako čini, nije ništa dogodilo. No, ipak sam ga za svaki slučaj poveo sa sobom da mu previjem rane.

Voda puta je kimnuo i rekao:

— Dobro si učinio. Možda će to odvratiti Vrane da nas napadnu.

Nakon tih riječi nitko se više nije usudio otvoreno suprotstaviti odluci da ranjeni ratnik i dalje ostane u logoru, iako se većini ljudi to nije nimalo sviđelo. McAllisterova riječ je najviše značila i njega se moralo bez pogovora slušati radi zajedničke sigurnosti.

Donald je odveo Crnu Sovu do svojih kola, gdje mu je Lisa vješto previla ozljede i rane. Donald je malo odahnuo kad je shvatio da je riječ samo o povr-

šinskim ozljedama, iako se zbog obilnoga krvarenja zabrinuo da nije nešto ozbiljnije.

McAllister je odlučio da u kotlini prespavaju i da tek sutradan nastave putovanje. Kratak odmor svima je dobro došao. Ljudi su posjedali oko vatre i potpuno se opustili, pa su uskoro potpuno zaboravili na Indijanca.

Pošto je Lisa skuhala večeru, Donald je pozvao Vranu da im se pridruži. Ratnik je halapljivo jeo, po čemu se moglo zaključiti da već prilično dugo nije ništa stavio u usta.

Poslije večere Donald je izvadio vrećicu s duhanom i ponudio Indijanca da i on smota cigaretu. Crna Sova je odbio njegov prijedlog i umjesto toga skinuo lulu koja mu je visjela oko vrata i napunio je duhanom. Otpuhnuo je nekoliko dimova, a zatim je pružio Donaldu. Ovaj ga je začuđeno pogledao jer na tako nešto nije dotad navikao, no, na kraju je ipak uzeo lulu, jer je naslućivo da bi nesmotrenim ponašanjem mogao naljutiti Indijanca. Crna Sova ga je zadovoljno odmjerio i rekao:

— Naše duše su se spojile kao ovaj duhan i ubuduće će zajedno izgarati. Bljedoliki odsad biti moj brat.

Donald je dirnuo ovaj primitivni ali iskreni postupak njegovog novostečenog prijatelja.

— Crna Sova može uvijek računati na mene.

U Indijančevim očima bljesnuo je čudan žar.

— Bijela Sova biti sin Ludog Bizona, velikog poglavice Vrana. Njegov vigvam uvijek biti tvoj vigvam.

Skinuo je neku vrstu amajlije izrađene od gline što mu je bila

kožnatom vrpcom obješena oko vrata, pa je pružio Donaldu.

— Kad moj bijeli brat trebati pomoć, samo ovo poslati Crnoj Sovi, i on odmah doći.

Donald se zahvalio i objesio amajliju oko vrata, iako je u dubini duše sumnjao da će mu takva vrsta pomoći ikad zatrebati.

XIV

Kad su se ujutro probudili, Indijanca više nigdje nije bilo.

— I to mi je neka zahvalnost — razočarano je promrmljala Lisa.

— Ne moraš odmah sve tako uzimati k srcu, draga. To je vjerojatno njihov način ponašanja. Uostalom, on se još sinoć na neki način oprostio s nama — blago ju je prekorio muž.

Za dalji razgovor više nisu imali vremena jer su se užurbano morali spremati za odlazak. Lisa je pripremila doručak, a Donald je u međuvremenu upregnuo mule u kola. Nisu stigli do kraja pojesti hranu kad se začuo McAllisterov povik kojim je oglašavao pokret.

Nade vođe puta su se doista obistinile, jer ih cijelim putem do njihova odredišta nisu napali Indijanci. Usput nisu čak ni vidjeli nijednog ratnika, što je značilo svojevrsan uspjeh. Nakon nekoliko bezrazložnih sukoba, koji su uvijek započinjali bijelci, Vrane su iskopale ratnu sjekiru, pa nijedna karavana nije bila sigurna od njih. Iako nerado, ljudi su morali priznati da ih je nesebičan Donaldov postupak poštediti nevolja, no McAllister mu je jedini to otvoreno priznao.

U Last Chance Gulch stigli su u rane popodnevnne sate četvrtog dana pošto su otišli od Ve-

likih slapova. Naselje se sastojalo od brvnara i daščara na brzu ruku izgrađenih, a oko njega je bilo mnogo više šatora koji su služili kao privremeni smještaj mnogobrojnim kopačima zlata i svim onim sumnjivim tipovima koji su se, kao i na svim sličnim mjestima, željeli obogatiti brzo i na tuđi račun.

Donalda i Lise se to ionako nije ticalo, jer su odmah namjeravali nastaviti put do gorja Garnet, u čijem se podnožju nalazilo mnogo bogatih nalazišta.

Iako je već bilo prilično kasno, nastavili su putovanje oprostivši se s Barryjem i McAllisterom.

— Ni sâm ne znam zašto, ali vas dvoje ste mi u ovo kratko vrijeme postali prilično dragi. Moram vam reći da inače baš ne poklanjam tako lako svoje simpatije — rekao je trgovac pri rastanku, a onda se nasmi-
jao i dodao:

— Osjećaji su čak vrijedniji od novca. Kad ga izgubiš, novac možeš uz malo sreće ponovo zaraditi, ali s osjećajima nije tako. Kad ih gubiš, istovremeno umire i dio tebe.

— Nadam se da te nismo iznevjerili — veselo je primijetio Donald i pozdravio se s njim.

Last Chance Gulch se smjestio nedaleko od prijevoja preko takozvane »kontinentalne podjele«, odnosno najvišeg dijela Stjenjaka, a nakon toga se put polako počeo spuštati.

Kao i dotad, prolazili su kroz područje guste crnogorice, šume kroz koju se poput goleme zmije provlačio uski ugaženi put.

Do Goldcreeka su stigli tek za dva dana, iako je od Last Chance Gulcha bio udaljen tek oko pedesetak kilometara. Čovjek je

morao imati bujnu maštu da tu gomilu brvnara nazove gradom, kako je bilo napisano na ploči pri ulazu u naselje. Kuće su bile nepravilno poredane oko puta što je zavijao prema dnu doline. U sredini naselja bila je krčma u kojoj se, po svemu sudeći, odvijao sav ovdašnji društveni život. Nedaleko od ulaza u gradić tekao je potok, po kojemu je naselje i dobilo ime, iako se ni po čemu nije moglo naslutiti da u sebi skriva zlatnu prašinu zbog koje su ljudi sve stavljali na kocku.

Lisi je odmah upalo u oči da među prolaznicima gotovo da i nije bilo žena. Pomislila je da najvjerojatnije pripremaju večeru, jer je sunce već bilo nisko i uskoro je trebalo zaći iza gorja što se protezalo na zapadnom dijelu doline.

– Danas ionako više nećemo moći nastaviti putovanje jer će se uskoro smračiti. Zbog toga bi bilo najbolje da ovdje prenoćimo, a sutra da potražimo neko slobodno nalazište.

Lisa nije imala ništa protiv, te su tako i učinili. Nakon večere otišli su u krčmu, pretpostavljajući da će tamo saznati nešto više o onome što ih je zanimalo.

I doista, čim su ušli, dočekali su ih znatiželjni pogledi prisutnih muškaraca. Među njima su se nalazile samo dvije žene. Po njihovim napadno namazanim usnama i usko pripijenim haljinama Donald je pretpostavio da su to djevojke za razonodu, kakve se mogu pronaći na svim sličnim mjestima.

Žene su također odmjerile došljake, no njihovi pogledi su se malo duže zadržali na Lisi. Pažljivo su je odmjerile kao da su strahovale da bi im ta krhka ženica mogla biti konkurencija

i pomutiti im poslove. Uskoro su shvatile da je njihova bojazan bila potpuno bezrazložna, pa su svu pažnju kao i dotad posvetile nekolicini muškaraca koji su se šepurili pred njima, nastojeći barem za jednu noć steći njihovu, dakako ne besplatnu naklonost.

Donald i Lisa sjeli su za prazni stol u kutu prostorije i strpljivo pričekali da im pride debela i neuredna starija žena koja je posluživala goste. Napokon ih je nakon dužeg vremena opazila i dogegala se do njih. Donald je naručio piće za ženu i sebe, a zatim se znatiželjno ogledao oko sebe. Činilo se da se prva znatiželja prisutnih muškaraca malo zadovoljila, pa više nisu onako napadno buljili u njih kao prije nekoliko trenutaka.

No, to se ipak nije odnosilo na sve prisutne, jer im je uskoro prišao postariji muškarac u izlizanim hlačama i debeloj kariranoj košulji. Kimnuo je glavom u znak pozdrava i rekao:

– Dosad vas nisam vidio ovdje, vi ste, dakle, novajlije u Goldcreeku?

– Da, upravo smo stigli – ljubazno je odgovorio Donald.

– Zovem se Murphy Sutherland, ali možete me zvati samo Murphy. Među prvima sam stigao u Goldcreek, ali se ipak još nisam uspio obogatiti.

Čovjek se dobrodušno nasmi-
juljio.

Njegove riječi su izazvale smiješak na Lisinu licu. Murphy joj se svidio već na prvi pogled. Izgledao joj je dobrodušno, te je pomislila da se u tom, od napornog života prerano ostarjelom tijelu, još skriva prapošni dječčić.

– Ja sam Donald, a ovo je moja žena Lisa.

– Baš mi je drago što smo se upoznali. Siguran sam da ćemo se dobro slagati.

– To i mi želimo – iskreno je rekao Donald.

– Namjeravate li ići dalje ili ćete ostatu ovdje?

Lisa je neodlučno slegla ramenima.

– To još nismo odlučili. To ovisi o mnogo čemu.

– Kao na primjer? – zanimalo je Murphyja.

– Prvenstveno o tome da li ćemo ovdje pronaći slobodni dio potoka na kojemu ćemo moći ispirati zlato – brzo je rekao Donald, jer se nadao da će od čovjeka saznati nešto više o onome što ga je zanimalo.

Murphy je nezadovoljno odmahnuo glavom.

– Tako nešto vam ne bih preporučio, jer ćete tako jedino zaraditi reumu. Nekad je u potoku bilo mnogo više zlata nego sad, jer je njegov gornji tok potpuno zagrađen. To su učinili Winton i Burns, koji su najprije stigli u ove krajeve. Tako gotovo sva prašina koju donosi voda završava u njihovim sitima.

– Što nam onda predlažete?

– uznemireno je upitao Donald jer mu se nije svidjelo ovo što je čuo.

– Mogli biste se udružiti sa mnom. Sâm ionako ne stignem sve obaviti, a žena mi u posljednje vrijeme stalno pobolijeva pa od nje imam malo korist.

Donald je oduševljeno pristao, jer mu se to učinilo najboljim rješenjem. Murphy je već duže vrijeme živio u Goldcreeku i bio je dobro upoznat sa svim poteškoćama s kojima bi se inače morali sami susretati i boriti, pa će im to u mnogo čemu olakšati boravak u naselju.

Barem u početku, a poslije će-

mo se već nekako snaći, pomislio je Donald i žurno se rukovao s njim prije nego što se predomisli.

Koliba u kojoj je stanovao Murphy sa svojom ženom nalazila se desetak minuta polaganog hoda od naselja. Ljubazno su im ponudili da žive s njima dok ne sagrade vlastitu kolibu, što su Donald i Lisa objeručke prihvatili.

Dani su im protjecali jednolično, ispunjeni napornim radom. Ustajali su rano ujutro i odlazili do vodovoda dugačkog gotovo pedeset metara, koji se strmo spuštao niz brežuljak. Bio je napravljen od grubo istesanih dasaka i Murphy je na njega bio vrlo ponosan. Rekao je da su mu bila potrebna gotovo tri mjeseca dok ga nije sagradio.

Na vrhu proplanka nalazila se brana na koju su se rušile bujice s viših dijelova planine. Donald je bio zadužen za kopanje rude. Natovarao bi je u tačke i odvezio do početka vodovoda. Voda bi sa sobom nosila zemlju do dna vodovoda na kojemu se nalazio mlin sa sitima. Jalovina bi otjecala, a na situ bi ostajali veći ili manji grumeni zlata. Ponekad bi prošao cijeli tjedan a da se na njemu ne zažuti čak ni najmanje zrno plemenite kovine.

Murphy bi tada psuvao i proklinjao svoju sreću, no činilo se da Donald ništa nije moglo pokolebati. Iako je bio novajlija u tom poslu, hrabrio je svog partnera i on bi na kraju ponovo prionuo na posao. Trud bi im se obično isplatio, jer bi se na kraju na situ ipak uhvatilo toliko zlata da im ponovo ulije na-

du da će jednog dana naići na pravo nalazište.

Vrijeme je prolazilo i uskoro je pao prvi snijeg. Te godine je nešto uranio, iako bi nerijetko snijeg pao čak i u rujnu, kako su tvrdili iskusni kopači zlata koji su u Stjenjaku proveli nekoliko godina.

Zemlja je otvrdnula i više se nije moglo kopati. Murphy i Donald su se trudili još neko vrijeme, a onda su shvatili da će morati pričekati proljeće da nastave radove.

Iako više nisu mogli otkopavati rudu, oni se ipak nisu prepustili dokolici. Tek tada je na red došlo da za Donalda i Lisu sagrade kolibu. Srušili su desetak stabala, njihove trupce izrezali u daske i uskoro je kraj Murphyjeve kolibe niknula još jedna.

Lisa se veselila kao malo djeteta njihovu novom domu. Donald je od grubih dasaka istesao namještaj, pa je unutrašnjost kolibe postala udobna za stanovanje. Činilo im se da njihovom sreću više ništa ne može pomutiti.

A onda, jednog dana kad je Donald otišao u Goldcreeka kupiti živežne namirnice, jedan je događaj unio nemir u njihov dotad jednoličan, ali miran život.

Kad je izišao iz prodavaonice, prebacio je preko mule vreću s hranom, a zatim ušao u krčmu. Želio je popiti samo čašicu viskija i odmah se vratiti u njihovu kolibu, jer je znao da ga Lisa čeka s ručkom. Prišao je baru i zastao iznenađeno. U prvi trenutak nije htio povjerovati vlastitim očima, ali je na kraju

ipak morao priznati da se pred njim nalazi Brian!

Iako je u međuvremenu pustio brkove i bradu, a i prilično je omršavio, Donald ga je odmah prepoznao. Htio se okrenuti i izići iz krčme prije nego što bi ga Brian spazio, ali je već bilo prekasno, jer je iza sebe začuo njegov glas:

– Tko bi rekao da ću ovdje naletjeti na tebe.

Donald se pretvarao kao da ne shvaća da su Brianove riječi upućene njemu i nastavio je koračati prema vratima.

– Zar si zaboravio stare prijatelje, Done?

Glas mu je zvučio podrugljivo i u njemu se naslućivala prijetnja.

Donald se naglo okrenuo. Desnu ruku položio je na držak revolvera. Bio je pripravan suprotstaviti se iznenadnoj opasnosti.

– Mislio sam da si zaboravio stara neprijateljstva, Done.

– A ja sam se nadao da ćeš otići do vraga i da te nikad više neću vidjeti – odbrusio je Donald.

Brian se laktima naslonio na pult, pokazujući time da nema neprijateljskih namjera. S njim u društvu nalazila su se još dvojica muškaraca. Obojica su bili neobrijana i djelovali su zapušteno kao i on.

– Zar si zaboravio da sam ti obećao da ćemo se ponovno vidjeti? – gotovo veselo je rekao Brian.

Donaldu se činilo kao da se dobro zabavlja. Sve ga je to podsjećalo na igru mačke i miša, s tim da je njemu bila namijenjena uloga miša.

Ovaj put nije ništa rekao. Zabrinuto je promatrao kako su se Brianovi pratioci razmaknuli, a zatim su i oni položili ruke na oružje.

— Zašto se uopće bakčeš s tom gnjidom, kad mu jednostavno možeš začepiti usta za sva vremena — prijeteci je promrmljao jedan od njih dvojice.

— Ne miješaj se u ovo jer te se to ni najmanje ne tiče, Buck — procijedio je kroz zube Brian.

Donald je naslutio zbog čega je to rekao, jer je i sam opazio da su svi prisutni u krčmi naglo zašutjeli.

— Ako ste došli ovamo stvarati probleme, onda vas uvjeravam da ste odabrali pogrešno mjesto — zagrmio je William Sterling, koji je bio poznat po svojoj nagloj prirodi.

Brian ga je prijeteci pogledao, ali se suzdržao od primjedbe. Shvatio je da protiv mnogobrojnih protivnika nemaju nikakvih izgleda. Zbog toga se okrenuo svojim pratiocima i muklo rekao:

— Idemo, momci. Ovdje ionako više nemamo što tražiti.

Iako nerado, druga dvojica su ga ipak poslušala. Kad su izišli, u prostoriji je još neko vrijeme vlado neugodni muk. Na kraju je Sterling upitao Donalda:

— Čini se da ste se već negdje sreli?

— Da, nekad smo bili prijatelji — jedva čujno je odgovorio Donald.

Naručio je viski i strusio sadržaj čaše, a zatim je izišao iz krčme. Briana i drugu dvojicu nije vidio, ali je naslućivao da neće na njih morati dugo čekati.

XVI

Kad se vratio u njihovu kolibu, Lisa je odmah opazila da nešto nije u redu, iako se on trudio da se to na njemu ne zapaži.

— Što se dogodilo, Done? — zabrinuto ga je upitala.

— A što bi se to trebalo značajno dogoditi? — neraspoloženo ju je upitao umjesto da odgovori na njezino pitanje.

— Ne znam, ali vidim na tebi da nešto nije u redu.

Shvatio je da je prema njoj bio grub, iako to ničim nije zaslužila. Prišao joj je i nježno ju je poljubio.

Upravo tada začuo je topot konjskih kopita. Topot je bio sve glasniji, iako je snijeg prilično prigušio zvukove. Donald je uzeo pušku i izišao iz kuće. Lisa je krenula za njim u stopu.

— Pa to je... — prestrašeno je povikala kad je prepoznala jednog od trojice došljaka, ali je naglo zašutjela kad je spazila oružje u njihovim rukama.

— Da, to sam ja, Lisa. Vjerojatno me nisi očekivala, baš kao što se ni Donald nije nadao da će me vidjeti — nasmijuljio se opako Brian.

— Vрати se u kuću — naredio je Donald ženi, ali ga ona nije odmah poslušala. Htio joj je to još jednom ponoviti, ali ga je Brian prekinuo!

— Da se nisi pomakla. Inače ću te zauvijek prikovati za jedno mjesto. To ionako davno želim.

Lisa je problijedila i ukočila se na mjestu. Naslućivala je da se u Donaldu odvija unutrašnja borba, a ona mu nije željela otežavati položaj.

Upravo tada su se otvorila vrata na kolibi u kojoj su stanovali Sutherlinovi i na njima se pojavio Murphy. Čim je ugledao neznance, odmah su mu bile jasne njihove namjere. Posegnuo je za revolverom, ali je za to bilo prekasno. Odjeknula su dva pucnja i na Murphyjevim prsima su se pojavile dvije crvene mrlje. Zateturao je i srušio se na kućnom pragu.

Iz unutrašnjosti kuće začuo se prestrašeni vrisak, a onda se odnekud pojavila Murpheyeva žena Linda. Kad je ugledala mrtvog muža, zajaukala je i bacila se na njegovo tijelo. Jedan od njegovih ubojica okrutno se nacerio, a zatim je hladnokrvno povukao okidač na revolveru.

Žena se trgnula i pogledom punim mržnje prostrijelila zločinca koji se još smijuljio, a onda još dvaput opalio. Linda je klonula preko Murphyjeva nepokretnog tijela i više se nije pomakla.

Donald je sve to bespomoćno promatrao, jer je Brianovo oružje neprekidno bilo upereno u njega. Krv mu je navalila u lice i on je promrmljao:

— Prokleti ubojice, što još čekate? Zašto i nas hladnokrvno ne posmičete?

— Polako, prijatelju. Doći će i na vas red, samo što sam vam namijenio drukčiju sudbinu — odbrusio je Brian glasom punim mržnje. Jedan od njegovih pratilaca je sjahao i prišao mrtvacima. S mukom je odgurnuo teško Lindino tijelo, a zatim je strgnuo Murphyjevu košulju. Kao što je i očekivao, oko njegova struka bio je zavezan platneni pojas, koji je bio prilično zadebljao. Razbojnik ga je odve-

zao i zadovoljno se obratio drugoj dvojici razbojnika:

— Lovina je prilično bogata.

Drugi razbojnik, kojeg je Brian u krčmi nazvao Buck, pokazao je Donalda i rekao:

— Vjerojatno i ovaj druškanese zlatna jaja.

Donaldu nije trebalo objašnjavati na što misli. Većina kopača zlata je iskopano zlato, kao i Murphy, nosila u platnenim ili kožnatim pojasevima svezanim oko struka. Tvrdili su da je to najsigurniji način zaštite od pljačkaša. Za neke od njih to je bilo kobno, kao i za Murphyja.

— Rekao sam vam da ćemo njega ostaviti na miru — rekao je Brian tonom koji nije dopuštao suprotstavljanje.

Ponovo su pojahali konje, a zatim se žurno udaljili.

Donald je izvukao revolver i zapucao za njima, ali bez uspjeha. Udaljenost je bila prevelika da bi se revolverom moglo precizno gadati.

Tek što su razbojnici zamakli iza prijevoja, Donald je začuo novu galamu. Sad je dolazila iz smjera Goldcreeka. Brzo je izbacio prazne čahure iz bubnja i napunio revolver pripravan da se suprotstavi novoj opasnosti. Rekao je Lisi neka uđe u kuću i ona ga je poslušala. Prišao je Lindi i Murphyju, ali je ubrzo shvatio da im više ne može pomoći. Obuzela ga je neizmjerena tuga, jer su to dvoje ljudi ni krivi ni dužni poginuli samo stoga što su ga poznavali.

Srce mu je bilo ispunjeno mržnjom prema Brianu, koji je bio glavni uzročnik krvoprolića. Stisnuo je šaku i zamahnuo u smjeru u kojemu su nestali razbojnici.

– Kunem se da neću mirovati dok ne osvetim smrt ovo dvoje nedužnih ljudi – ogorčeno je promrmljao.

Povici i galama postajali su sve glasniji i Donald je izvadio revolver. Nije mogao ni pretpostaviti tko bi mogli biti novi neprijatelji, ali to nije umanjivalo njegovu odluku da više ne dopusti da ga zateknu nespremno. Zategnuo je kokot, a zatim ušao u kuću i uzeo sačmaricu. Zatvorio je vrata i naslonio cijev dvocijevke na donji okvir prozora.

Lisa je tiho plakala i uzdisala, još u šoku od strašnog događaja koji se zbio prije nekoliko minuta. Donald joj je više od svega želio prići i zagrliti je, no znao je da to sad ne može učiniti. Gomila muškaraca sve se više približavala, a onda je raspoznao njihova lica.

XVII

U prvom trenutku nije mogao povjerovati vlastitim očima. Većinu ljudi poznavao je iz krčme u Goldcreeku, a neke od njih je sad prvi put vidio. Na čelu im se nalazio William Sterling, mašući dugačkom puškom za lov na bizone.

Donaldu je odlanulo. Osjećao se kao da se ponovo rodio. Izašao je iz kuće i potrčao im ususret.

– Što se to ovdje događa? – upitao ga je Sterling, a zatim je objasnio razlog njihovog dolaska. – Začuli smo pucnjavu, pa smo pomislili da ste ti i Murphy u nevolji. Čini se, na svu sreću, da nije tako.

– Na žalost, ipak ste točno naslutili Willy – potišteno je rekao Donald.

– Kako to misliš?

– Napali su nas razbojnici. Ubili su i opljačkali Murphyja i Lindu.

Vama se ništa nije dogodilo?

– Na svu sreću nije. Jedan od razbojnika mi je rekao da su nam namijenili drugu sudbinu.

– Jesi li prepoznao nekog od njih? – sad se u razgovor umiješao hromi Joe, kojeg su tako zvali zbog toga što je hramao na lijevu nogu.

– Bila su to ona trojica neznanaca koji su danas svratili u krčmu.

– Ako se ne varam, za jednog od njih si rekao da ste nekad bili prijatelji – sumnjičavo je napomenuo Sterling.

– Da, imaš pravo, to smo doista nekad bili – uzdahnio je Donald.

– Kako se zove taj kojot? – Sterling je htio saznati sve pojedinosti.

– Brian Parkins.

– Gdje su, do vraga, Murphy i njegova žena? – upitao je Hromi Joe, kojemu je bilo čudno što to dvoje još nije vidio.

– Mrtvi su. Razbojnici su ih ubili i opljačkali.

– Njih su ubili, a vas su ostavili na miru? – nije se mogao načuditi Sterling.

– Zbog čega bi to učinili, osim ako niste bili u dosluhu s njima? – ponovo se u razgovor umiješao Hromi Joe, kojemu je sve to bilo čudno, a onda je zamišljeno dodao: – Ako mene pitate, to mi sve zvuči pomalo neuvjerljivo!

Ljudi su odobravajuće zažamorili i Donald je tek tada počinjao shvaćati u čemu se sastojala Brianova osveta. Namjerno ga je poštediti samo da bi mogao skončati na okrutniji način.

— I meni tu nešto smrdi! — povikao je muškarac, kojeg Donald dotada nije imao prilike upoznati.

— Bit će ipak da si se ti polakomio za Murphyjevim zlatom i da si ga sam ubio. Priču o razbojnicima si naknadno izmislio, s tim da ti je onaj događaj u krčmi dobro došao — napokon je Sterling izrekao ono što je i većina mislila, i ljudi su ponovno zagrajali.

Stanite, ljudi! Kako uopće možete pomisliti da bih mogao nauditi Murphyju koji mi je postao bliži od rođenog brata? — prestrašeno je rekao Donald, ali se u općoj vrevi njegov glas gotovo i nije čuo.

Sa svih strana su se čuli prijeteci povici.

— Vrijeme je da i u Goldcreeku zavlada mir! — zaurlao je jedan od njih.

— Preuzmimo zakon u svoje ruke! — dodao je drugi.

— Objesimo ga! Objesimo ga! — galamila je svjetina željna krvi.

— Najbolje će biti da pošaljemo po šerifa u Last Chance Gulch — pokušao je Sterling umiriti uspaljene duhove, ali to mu nije pošlo za rukom.

— Do vraga i šerif, kao da nam je on potreban kad možemo i sami osnovati Vigilante odbor — Hromi Joe nije odustajao od svoje namjere da stvar riješe po kratkom postupku.

— Tako je, osnujmo Vigilante odbor! — oduševljeno je zaurlala svjetina i pojurila prema Donaldu kako bi mu odmah presudili.

Donald je zgrabio dvocijevku želeći što skuplje prodati kožu, a tada se začuo pucanj, no ne iz njegova oružja.

Ljudi su zatečeno zastali i

okrenuli se jer je pucanj dolazio iza njihovih leđa. Ugledali su visokog muškarca u dugačkom kožnom kaputu i širokim šeširom na glavi.

— Da se nitko nije pomakao, inače će imati posla sa mnom — prijeteci je prosiktao došljak.

Prvi se od iznenađenja oporavio Hromi Joe.

— Tebi bi bilo bolje da su u sve ovo ne miješaš, jer ćeš inače i sam odgovarati kao suučesnik u ubojstvu.

— Najprije morate dokazati da je on doista ubojica, no ja ionako želim čekati da to dokažete.

Nego što ćeš učiniti? — podrugljivo se nasmijao Joe, Osjećao se snažnim jer je iza njega stajalo dvadesetak ljudi.

— Omogućit ću im da pobjegnu — mirno je odgovorio neznanić.

— Teško će ti to poći za rukom — odbrusio je Hromi Joe i naglo okrenuo revolver prema došljaku.

No, prije nego što je dospio pritisnuti okidač, neznanić je već opalio i oružje je izletilo iz ruke Hromog Joea.

Ljudi su preplašeno ustuknuli, jer takvu brzinu i spretnost već dugo nisu vidjeli.

— Osedlajte konje prije nego što društvo postane previše nestrpljivo — tiho se obratio Donaldu neznanić.

On je također bio zatečen iznenadnom promjenom, pa je prošlo nekoliko sekundi prije nego što se uspio pomaknuti. Poslušno je krenuo da izvrši neznanićevu zapovijed, ali se tada dosjetio da to ne može učiniti iz jednostavnog razloga što nije imao konje.

Bespomoćno je zastao i raširio ruke.

– Imam samo mazge, ali ne i konje.

– Onda ćemo posuditi nekoliko životinja od naših prijatelja

– odgovorio je čovjek i pokazao stanovnika Goldcreeka.

– To ne mogu učiniti, jer je to čista krađa.

– Ne bih se složio s tobom. Mogli bismo to mirne duše nazvati posudbom, ili još bolje razmjenom, jer ćeš im ostaviti u zamjenu svoje mazge i kola.

Donaldu se taj prijedlog učinio poštenim, stoga je odmah prišao gomili konja i odvojio tri životinje koje su mu se učinile dovoljno snažne da izdrže dugi put.

– Što će ti tri konja? – začudio se čovjek, te dodao:

– Jasno mi je da je svakom od nas potrebna po jedna životinja, ali kome si namjenio treću?

– Svojoj ženi – odgovorio je Donald i ponovo ušao u kuću.

Lisa je kroz otvorena vrata slušala što se napolju događa, ne usudujući se ni pomaknuti. Još se nije oporavila od šoka nakon ubojstva Linde i Murphyja, ali se malo boje već vratilo u njezino lice.

– Što će biti s nama? – preplašeno je prošaptala.

On ju je nježno zagrlio i poljubio, a zatim je poveo za ruku.

Ne boj se, draga. Otići ćemo daleko od svih ovih užasa.

Kad su izišli iz kuće, neznanac u kožnatom kaputu već je zajahao jednoga konja. To su odmah učinili Donald i Lisa, a onda je Donald potjerao ostale konje.

– Bit će im potreban cijeli sat dok ih ponovo pohvataju – obratio se spasiocu.

On je potvrdno kimnuo.

– Ako sve bude u redu, mi

ćemo tada biti već daleko. Naglo je potjerao životinje prema gomili muškaraca i oni su se prestrašeno razbježali. Ne gubeći više ni trenutka, potjerao je konje i požurio za bjeguncima.

Nastavili su jahati čak i onda kad se već uveliko smračilo. Namjeravali se se što više udaljiti od Goldcreeka i tako smanjiti mogućnost da ih uhvati potjera. Počeo je padati gusti snijeg, što im je još više otežavalo kretanje, no nitko od njih se zbog toga nije žalio. Bilo im je jasno da će novi snijeg zamesti njihove tragove i njihovi progonooci će ih teže naći.

Zaustavili su se tek kad su opazili da je Lisu potpuno napustila snaga. Na svu sreću, Donald je sa sobom uzeo vreće za spavanje i nekoliko debelih pokrivača, pa su imali barem najnužniju opremu potrebnu za logorovanje. Potražili su zaštićeni zaklon ispod jedne ispupčene stijene pod kojom nanosi snijega nisu bili tako visoko kao na drugim mjestima, a zatim su naložili vatru. Pronašli su dovoljno borovih grana koje su mogle gorjeti.

Donald i Lisa su tek tad saznali ime svog spasioca. Čovjek im je rekao da se zove Joshua Reynolds i da se sasvim slučajno zatekao u Goldcreeku. Objasnio im je da mu se učinilo da Donald nije bio kriv za Murphyjevu smrt, pa im je priskočio u pomoć.

– Samo si navukao na vrat nepotrebne teškoće – tiho je rekao Donald. Na njemu se jasno opazalo da mu je žao što je do taga svega došlo.

– Ne moraš time razbijati glavu, prijatelju. Oni koji me malo bolje poznaju tvrde za mene da ne mogu živjeti bez

opasnosti. Kad ih nemam dovoljno, onda ih sam potražim – dobrodušno se nasmijao Joshua. Prije nego što je Donald dospio bilo što reći, nastavio je:

– Sutra nas čeka naporan dan. Zbog toga je najbolje da se odmah zavučemo u vreće i da pokušamo zaspiti. Predlažem da ja dežuram do pola noći, a ti nakon toga.

Donald svakako nije imao ništa protiv tog prijedloga, jer je i sam znao da se netko mora brinuti da se vatra ne ugasi. Zajedno s Lisom zavukao se u jednu vreću za spavanje, a drugu je prepustio Joshui.

Činilo mu se da nije spavao više od desetak minuta kad ga je Joshua probudio.

– Konji su se uznemirili. Čini se da se netko vrzma blizu – zabrinuto je prošaptao Joshua.

– Možda je neka zvijer – ponadao se Donald.

Samo da nisu vukovi. Čuo sam da su u posljednje vrijeme počeli napadati ljude. To je najbolji znak da će zima biti oštra.

Tek što je to Joshua rekao, Donald je u tami vidio dvije svijetle tačke. To je potrajalo samo trenutak, te je pomislio da mu se to samo pričinilo.

Konji su ponovo preplašeno zarzali.

– Pogledat ću što se tamo događa. Ti ostani ovdje – rekao je Joshua, pa nestao u mraku. Donald je stisnuo sačmaricu. Pokušao je otkriti što se to događa u mraku, ali nije vidio. Lisa se promisekoljila u vreći, ali se nije probudila. Nešto je promrmljala u snu i ponovo se umirila.

Odjednom je odjeknuo revolverski pucanj, a odmah zatim i drugi. Dolazio je s mjesta gdje

su ostavili konje. Odmah zatim Donald je u mraku opazio bljesak sitnih tačkica. Sad ih je bilo više. Začuo je prijeteeće režanje i shvatio da su to vukovi i da su mu se sasvim primakli.

Više nije oklijevao. Pritisnuo je okidač i kroz noć se razlije-gao prasak. Imao je sreće iako je gađao nasumce. Gusta sačma očito je pogodila barem dva, tri vuka, jer je začuo bolno cviljenje popraćeno prestrašenim zavijanjem.

A onda se dogodilo nešto što je najmanje očekivao. kad je već pomislio da će ga ostatak čopora napasti, shvatio je da se oni kolju između sebe. Miris krvi ih je, čini se, zaludio i oni su počeli proždirati ranjene ili uginule pripadnike svoje vlastite vrste.

Donald je naciľjao u smjeru iz kojeg se čulo najveće režanje, pa pritisnuo i drugi okidač.

Djelovanje sačme je ovaj put bilo još ubitačnije, jer su se zvijeri međusobno ispreplele u podivljalo klupko. Donald je brzo izbacio iz cijevi prazne čahure i na njihovo mjesto stavio nove patrone.

U tom trenutku je začuo Lisin prestrašeni vrisak. Okrenuo se upravo kad se veliki vuk bacio na nju. Promašio ju je i zahvatio vreću za spavanje. Lisa se otkotrljala u stranu i od užasa poklopila oči rukama. Činilo joj se da je više ništa ne može spasiti.

Donald se nije usudio pucati jer se bojao da bi raspršena sačma mogla pogoditi Lisu. Zgrabio je pušku za cijev i zamahnuo njome kao toljagom. Iz sve snage je raspalio vuka koji je upravo skočio. Od silnog udarca životinji je pukla lubanja.

Donald nije imao vremena da utješi ženu koja se još nalazila u stanju šoka. Ponovo se okrenuo prema pomahnitalim zvijerima i pažljivo naciljao. Istovremeno je privukao oba okidača. Iz cijevi je suknuo plamen i na-prosto izmrcvario veći dio čopora. Sitne olovne kuglice su se nemilosrdno zarivale u vučja tijela. Nekoliko preživjelih lakše ranjenih životinja je zaurlo i raspršilo se na sve strane.

Uskoro je opet zavládala tišina. Remetilo ju je samo udaljeno zavijanje prestrašenih vukova. Donald je začuo škripu koraka snijega. Odbacio je praznu dvocjevku i trgnuo revolver. Olakšano je odahnuo kad je shvatio da mu prilazi Joshua.

— Zamalo sam te ustrijelio — rekao mu je. — Mogao si nekim znakom najaviti da dolaziš.

— Samo bi mi još to trebalo. Pukim čudom sam preživio napad izgladnjelih vukova, a sad bi još ti pucao u mene — dobrodušno se nasmijao Joshua. — Nisam se ni sjetio da te upozorim da dolazim.

— Što se dogodilo s konjima? — zabrinuto je zapitao Donald.

Bilo mu je je jasno da bi bez njih u toj pustoši bili izgubljeni, čak da ih potjera iz Goldcreeka i ne stigne.

— Još uvijek su cijeli. Malo su prestrašeni, ali to je sasvim normalno s obzirom na bliski susret koji su doživjeli — ponovo se nasmijao Joshua, a zatim brzo dodao:

— Je li se tebi i Lisi nešto dogodilo?

— Ništa spomena vrijedno, osim što su meni malo otežale gaće — našalio se Donald.

— Bilo bi pravo čudo da nisu

s obzirom na ono što si doživio. Moram ti priznati da je i meni srce sišlo u pete.

Lisa se tek tad pomakla. Činilo se da se još nije oporavila od proživjelih strahota. Donald joj je žurno prišao i zaštitnički zagrljio. Skutrla se uz njega kao bespomoćno dijete. Nježno ju je pomilovao.

— Ne boj se, draga. Dobro smo im potprašili, pa se sigurno više neće vratiti — tiho je rekao, a onda je više za sebe promrmeljao: — Barem ne noćas.

Još se tresla kao šiba na vjetru, no činilo se da su je njegove riječi malo umirile. Zajecala je i očajnički ga pogledala.

— Kad će sve ovo završiti, Done?

Jače ju je stisnuo i poljubio, ali joj nije ništa odgovorio. Ni sam nije znao odgovor na njezino pitanje, a nije htio lagati.

XIX

Snijeg je padao cijelu noć, a i slijedećih dana, pa im je kretanje bilo znatno otežano. Sa sobom nisu ponijeli veće zalihe hrane, pa ih je uza sve napore mučila i glad.

Sreća im se malo osmjehnula kad je u predvečerje drugog dana Joshua u daljini ugledao divokozu. Životinja je zapala u gusti snježni nanos i koprcala se ne bi li si nekako iz njega izvukla, no to joj nije uspijevalo.

Joshua je skinuo pušku, a zatim potrčao prema divokozi. Činilo se da je životinja osjetila što joj se sprema. Pojačala je napore i naposljetku se nekako uspjela iskobeljati iz bijelog omotača koji ju je pritiskao, ali za to je već bilo prekasno jer joj

se Joshua približio, pažljivo naciljao i opalio. Divokoza se strela i srušila. Uskoro se snijeg oko nje zarumenio. Ona se još nije predavala, već je nastojala pobjeći što dalje od dvonožnog bića koje joj se s mukom približavalo kroz visoki snijeg.

Kad joj se približio na tridesetak metara, Joshua je još jednom opalio, ovaj put preciznije, i životinja se potpuno umirila.

Donaldu je malo odlanulo kad je shvatio da će napokon moći pojesti poštenu obrok. Zabrinjavalo ga je što je Lisa bila sve slabija, te je pomislio da će je krepka hrana ojačati.

No, njegova nada nije se ispunila unatoč njegovim očekivanjima. Lisa je zapala u duboku depresiju, koja nije bila prouzročena samo nedostatkom hrane. Višemjesečni naponi napokon su je dotukli i u njoj slomili svaku želju da nastavi. Izgubila je nadu da će se njihovo lutanje napokon okončati i da će se smiriti na jednom mjestu, kao što joj je Donald obećao.

Iako o tome nije govorila, on je to naslućivao, što je samo još više povećavalo njegovu mržnju. Pekla ga je savjest što ju je u sve to brzopleto uvukao ne razmišljajući o posljedicama ako sve krene loše. To se upravo i dogodilo, a on nije nalazio izlaza.

Činilo se da jedino Joshua ne gubi nadu. Kad bi zastali, požurivao ih je da nastave prije nego što planinski prijevoj postane potpuno neprohodan. Dobro raspoloženje nije ga ni na trenutak napuštalo. Sto su se više približavali Last Chance Gulchu, to je bio živahniji. Veselo je zviždukao uvijek jednu te istu

pjesmicu, te ga je Donald htio zamoliti da prestane ili barem promijeni melodiju, no odustao je prije nego je bilo što zaustio. Bilo mu je jasno da bi bez njegove pomoći bili izgubljeni.

Joshua je jahao na čelu male povorke. Ponekad se okrenuo i pogledao je li sve u redu s njegovim suputnicima, a tada bi svrnuo pogled u daljinu, niz put koji su upravo prevalili.

Donald je znao da to čini iz opreznosti da ih ne bi zaskočila potjera, ali on se zbog toga više nije brinuo. Da su kojim slučajem rudari i krenuli za njima, najvjerojatnije bi vrlo brzo odustali od svoje namjere jer je bila prava ludost putovati po takvom vremenu.

Kad su stigli u Gulch, Joshua je predložio da nastave dalje no Donald nije htio ni čuti. Lisa je pala u groznicu i sve je više kopnila. Koža na licu tako joj se istanjila a kosti su joj iskočile, da više nije bila ni sjena ljepotice kakva jedonedavno bila.

Odsjeli su u malom i prljavom pansionu, no nitko od njih se nije žalio zbog toga. Bilo im je najvažnije da se odmore u pravom krevetu.

Vlasnik pansiona bio je neki čudak, koji od njihova dolaska nije progovorio ni tri riječi. Kad bi ih ugledao, samo bi kimnuo u znak pozdrava, a često nije čak ni to učinio. Razgovorljiviji bi postajao tek potkraj tjedna, kad je tražio od njih da plate unaprijed, i to svakako u zlatu.

Donald je u platnenom pojasu imao nešto zlata koje su on i Murphy iskopali, no zaliha se brzo smanjivala jer su cijene u Last Chance Gulchu svakog dana neobuzdano rasle. Do prolje-

ća je još bilo daleko, a dotle nisu mogli očekivati nikakvu novu pošiljku koja bi dolazila s istoka. Gramzivi trgovci su to vrlo dobro znali iskoristiti, zahtijevajući od rudara da im plaćaju zlatom. Iako je grad imao šerifa, njegova prisutnost i djelovanje se gotovo nisu zapazili, pa su često pravdu u svoje ruke preuzimale skupine građana. Nerijetko se događalo da su od njihovih ruku stradavali i ne-dužni ljudi, koji su se slučajno zatekli na mjestima obračuna.

Kao i u svim sličnim rudarskim naseljima, u gradu je carevalo nasilje. Čim bi pao mrak, u mnogobrojne kockarnice i salune nahrupilo bi mnoštvo muškaraca željnih zabave. Osim rudara, koji su morali čekati toplije dane da mogu nastaviti rad, ondje se moglo naći svakakvih sumnjivih tipova koji su na lak način željeli steći bogatstvo.

No, najbučnije je ipak bilo u jedinoj javnoj kući u gradu. Žene su u Last Chance Gulchu bile prava rijetkost. Većina od njih bila je udata i time su bile nepristupačne mužjacima željnim ljubavi, tako da su oni svoje porive, teškom mukom zatumljivane strasti i stečeni novac jedino mogli istresti u javnoj kući. Teškoća je bila u tome što desetak djevojaka nije moglo »opslužiti« tako veliki broj mušterija, pa su često izbijali sukobi jer se svima žurilo da baš oni te večeri kupe ljubav, kad već do nje nisu mogli doći na neki drugi način.

Donald i Lisa gotovo se nisu micala iz pansiona, ali Joshu je svake večeri odlazio u grad. Nikad nije zaboravio opasati remen s koricama u kojima se na-

lazio revolver. Iako ga nikad ništa nije pitao, Donaldu se činilo kao da nekog traži. Svaki put kad bi se vratio iz svojih noćnih izleta, na licu mu se čitao izraz razočaranja i mrzovolje, pa je Donald sve više bio siguran da je Joshua u potrazi za nekim.

A onda je došao dan kad u džepovima više nisu imali ni prebitog novčića. Donald je potpuno istrošio svoju zalihu zlata, a ni Joshua više nije imao ni centa u džepovima. Nije im preostalo ništa drugo nego da potraže neko zaposlenje, no to je bilo lakše odlučiti nego učiniti. Zima je bila duga i većina rudara je iscrpila zalihe žute kovine, pa se u gradu osjećala opšta nestašica. Da stvar bude još gora, smanjile su se i zalihe hrane te je bilo sve teže do nje doći, pa makar kako visoku cijenu nudili.

Kad se vratio iz grada, Donald je bio potišteniji nego ikad dotad. Bilo gdje da je zatražio posao, odgovorili bi mu prezirnim primjedbama, a iz nekoliko mjesta je morao čak pobjeći glavom bez obzira jer su ljudi mislili da ih vuče za nos. Znao je da bi se Lisa mogla lakše zaposliti, ali to nije želio dopustiti ni po koju cijenu. Neprestano bi bila izložena požudnim pogledima muškaraca i vjerojatno se ne bi samo na tome završavalo.

Kad se smračilo, zabrinuo se jer se Joshua još nije vratio, iako su zajedno izašli. Stoga je odlučio da ga potraži. Našao ga je za kartaškim stolom u jednoj od kockarnica. Pred njim se nalazila gomila žetona, što je najbolje govorilo da je i u kartanju vješt kao i u rukovanju oružjem.

Kad ga je ugledao, Joshua mu je kimnuo u znak pozdrava, a zatim se opet zadubio u karte. Donald je još neko vrijeme promatrao igru, a onda se okrenuo namjeravajući se vratiti u pan-sion. Nije želio Lisu ostaviti dugo samu, jer se njezino zdravstveno stanje opet pogoršalo.

Čovjek koji je stajao kraj nje ga gurnuo ga je i Donald je zateturao. Muškarac se okrenuo prema njemu da mu se ispriča, a onda je zinuo jer mu se Donald učinio poznatim. U nedoumici se počeo po glavi i rekao:

— Zar se nismo već negdje sreli, gospodine?

— Lako moguće — promrm-ljao je Donald ne zadržavajući se.

— Hej, pa sad sam se sjetio! Ti si onaj čovjek koji je opljačkao Murphyja Sutherlina!

Njegove riječi su zvučale kao zvižduk biča. Svi pogledi su se usmjerili na Donalda. On je htio prokrčiti put da izađe, ali se pred njim ispriječila masa prijetećih ljudi. Neke od njih je prepoznao. Vidio ih je u Sterlingovom društvu u Goldcreeku.

— Imaš pravo, Frank. Lopov je napokon dolijao — prijeteći je rekao jedan od njih.

— Objesimo ga! Objesimo ga! — krvožedno je povikala gomi-la ljudi u kockarnici, sretna što se nešto događa.

Tko zna što bi se tada dogodilo da prostorijom nije odjeknuo snažni glas, koji je nadglasao prijeteći žamor.

— Nikoga vi nećete objesiti!

Donald je iznenađeno prepoznao Joshuin glas. Okrenuo se i u njegovoj ruci ugledao revolver.

— On je zacijelo njegov suu-

česnik! — povikao je Frank i posegnuo za oružjem. Odjeknuo je pucanj i Frank je zaur-lao od bola uhvativši se za ranjenu ruku.

— Ovako će proći svi oni koji mi se suprotstave — zarežao je Joshua.

Tko zna što bi se tada dogodilo da se nije umiješao neki dugajlija s peterokrakom metalnom zvijezdom na reveru kratkoga kožnatog kaputa. S mukom se probijao kroz gomilu. Na kraju je zadihan prišao Donaldu i bijesno zaškripao zubima.

— Što se to ovdje događa? Zar nijedna večer ne može proći bez pucnjave u ovom prokletom gradu?

— Htjeli smo uhvatiti ubojicu, ali nas je ona ništarija namjeravala spriječiti u tome — ponovo se ohrabrio jedan od Frankovih prijatelja pokazujući pri tom Joshuu.

— Pokazat ću ja tebi tko je ništarija — zaprijetio je Joshua i čovjek se brzo sakrio iza šerifa.

— Sad se i sami možete uvjeriti kako su to opasni tipovi — preplašeno je zaskvičao.

— Odložite oružje — naredio je šerif i Joshua ga je, iako nerado, na kraju ipak poslušao.

— Vas dvojica podite isred mene, a vama ostalima bi bolje bilo da ne izazivate nevolju — napomenuo je šerif trudeći se da mu glas zvuči autoritativno.

Kad su stigli u njegov ured, šerif ih je htio zatvoriti u zatvor, no Joshua mu je sigurnim glasom rekao:

— Prije nego što to učinite, bit će najbolje da vam objasnim neke stvari.

— Nemaš ti meni što objasnjavati. Odgovarat ćeš na moja pitanja kad za to dođe vrijeme — odbrusio je hrabri pred-

stavnik zakona u Last Chance Gulchu.

No, Joshua se na to ni najmanje nije obazirao. Primaknuo mu se i nešto mu šapnuo. Šerif se iznenađeno trgnuo i promrmljo:

– Ako je doista tako, to onda mijenja na stvari.

– Da ste me na početku saslušali, mogli ste si uštedjeti trud i vrijeme – podsmjehnuo se Joshua.

Šerif se pretvarao kao da je prečuo njegovu posljednju primjebu. Ljubazno mu se naklonio i nasmiješio se.

– Zašto ne bismo o svemu tome popričali u mom uredu?

Joshua nije imao ništa protiv. Na Donaldu se nisu ni obazirali, kao da ne postoji. Kad su se nakon desetak minuta ponovo pojavili, pričali su kao stari znanci. Šerif se srdačno pozdravio s Joshuom, a onda nešto manje ljubazno pružio ruku i Donaldu. Ispratio ih je do vrata i zabrinuto rekao:

– Da sam na vašem mjestu, ne bih više ni trenutka oklijevao, već bih odmah napustio grad. Sumnjam da će oni kojoti odustati od namjere da vam se osvete.

Bojažljivo se ogledao, a zatim tiše nastavio:

– Od mene nemojte očekivati preveliku zaštitu. Na žalost, ne mogu stići na sve strane. Posla je mnogo, a gradski oci mi ne dopuštaju da pronađem još nekoliko zamjenika.

– Ne morate se brinuti za nas, već ćemo se nekako snaći – odgovorio je Joshua, a zatim pozvao Donaldu da pođe za njim.

– Da mi je samo znati što si mu rekao – zadivljeno je rekao

Donald jer nije očekivao da će se sve to tako šretno završiti.

Joshua se zagonetno nasmiješio i namignuo mu.

– Saznat ćeš kad dođe vrijeme za to.

XX

Iz Last Chance Gulcha su otišli odmah. U točnost šerifove tvrdnje nisu nimalo sumnjali i nisu željeli iskušavati sudbinu. Osedlali su konje i zaputili se prema izlazu iz grada, što je vodio prema istočnim padinama Stjenjaka. Sa sobom su ponijeli svu toplu odjeću koju su imali i zalihe hrane kupljene novcem koji je Joshua zaradio na kartama.

Ponovo je počelo sniježiti, no to ih više nije toliko zabrinjavalo kao kad su dolazili u grad. Pretpostavljali su da po takvom vremenu nikom neće pasti na um da ih slijedi. To se uskoro pokazalo točnim, no oni su svejedno jahali dalje. Ništa drugo im ionako nije preostalo. Nadali su se da će za nekoliko dana stići u podnožje Stjenjaka, no to se ipak nije dogodilo.

Drugog dana potražili su neko skrovito mjesto na kojemu snježni nanosi nisu bili visoki, pa su konji mogli iščeprkati osušene busenove trave. Nastavili su jahati iako je vidljivost bila sve slabija, a snijeg sve gušći. Da stvar bude još gora, staza je bila zatrpana snijegom i uskoro su se izgubili. Nesreća obično ne dolazi sama, a upravo to se i njima dogodilo. Vjetar je postajao sve jači i pretvorio se u pravi orkan. Od snježne mećave nisu se mogli obraniti. Nalazili su se na vjetrometini, izloženi snažnim zapusima. Kao iglice oštre pahuljice šibale

su im lica i uvlačile im se pod odjeću.

Lisa je prva posustala. Zanjihala se i stropoštala se s konja. Donald je žurno sjahao i pritrčao joj. Nadvio se nad nju i počeo je snažno trljati, ali je i nje ga snaga brzo ostavljala. Hladnoća mu je kočila udove. Osjećao je da je blizu kraj. Bijela smrt, od koje se najviše užasavao, počela je svoje hladne prste stezati i oko njegova vrata.

* * *

Donald je s mukom otvorio oči. Činilo mu se da su mu vjeđe teške stotinu kilograma. Svjetlo je bilo prejako i on je brzo sklopio oči.

Oprezno je zatim nekoliko puta zatreptao, a onda ih ponovo otvorio. Shvatio je da se nalazi u nekoj kolibi, ali se nije sjećao kako je u nju dospio. Preko njega su bila prebačena medvjeda krzna i on se s mukom iskobeljao ispod njih.

Ogledao se i u suprotnom dijelu prostorije spazio Lisu. Ležala je na jednostavnom krevetu od grubih dasaka. Lice joj je bilo blijedo kao kreda.

Donald je pretrnuo od straha. Pokušao je skočiti s ležaja i otrčati k njoj. Zajaukao je od bola, ali nije odustajao. Ponovo se pridigao i počeo puzati prema njoj.

U tom trenutku su se otvorila vrata i na njima se pojavio nitko drugi nego stari Tom. Donald se zapiljio u njega kao da je ugledao duha.

— Što si zinuo, momče? Ako ne vjeruješ da sam to ja, možeš me opipati — nasmijao se starac kad je vidio kako je mladić reagirao na njegov dolazak.

— Kako sam dospio ovamo? Što se dogodilo s Lisom? — uzbuđeno je prošaptao.

— Samo polako, doznat ćeš sve što te zanima. Najvažnije je da se najprije malo oporaviš.

Donald se nije slagao s njegovim mišljenjem. Pokušao je još jednom ustati, ali ga je Tom nimalo nježno gurnuo na krzna.

— Zar je Lisa ranjena? — slomljenim je glasom upitao.

— Ništa strašno, osim što ste oboje malo promrzli — utješio ga je starac.

Donald je odahnuo olakšaño, no još ga je nešto zanimalo.

— Kamo je nestao Joshua? — zabrinuo se jer nigdje nije vidio svoga novog prijatelja.

— Ne moraš brinuti za njega, jer ćeš ga uskoro vidjeti. Najvažnije je da se što prije oporaviš.

Donald se tek tad sjetio posljednjih trenutaka prije nego što je izgubio svijest. Pred očima mu je opet oživjela slika Lise kako bespomoćno leži u snijegu dok bijele pahuljice prekrivaju njezino tijelo.

Stresao se od groze.

— Kako si nas, do vraga, pronašao?

Joshui možete zahvaliti što ste još živi. Posjeo vas je na konje i spuštao se sve dok nije naišao na mene. Sreli smo se nedaleko odavde, pa smo vas prevezli do Salmon Ridgea.

— Salmon Ridge? — začudio se Donald, jer nikad nije čuo za to mjesto.

— Da, tako se zove ovo naselje. Ovdje možete mirno pričekati proljeće, a zatim opet okušati sreću na nalazištima zlata.

— Dobro ću razmisliti da li da ponovo tako nešto poduzmem — Donald je razočarano promrmljao.

Tom se nasmijao.

— Čini se da ti je posljednje iskustvo ostalo u prilično neu-

godnoj uspomeni. Joshua mi je ispričao što vam se dogodilo i moram priznati da bi to pošteno uzdrimalo i mnogo iskusnije osobe.

— Onda ti ne moram pričati kako se osjećam — uzdahnio je Donald i zabrinuto pogledao Lisu. — Najvažnije je da se njoj nije ništa dogodilo.

— Uskoko će se i ona oporaviti. Sarah Murdock ju je pregledala i rekla da nije ništa opasno.

— Tko je pak ta Sarah?

— Žena kojoj možete zahvaliti za gostoprimstvo — odvratio je starac.

— Što si, do vraga, ti radio u ovom području?

— Umjesto da postavljaš tolika pitanja, bit će najbolje da se malo odmoriš. Imat ćeš dovoljno vremena da saznaš to što te zanima — rekao je starac i izašao iz kolibe.

XXI

Čovjek je morao imati mnogo mašte da bi Sahmon Ridge mogao nazvati gradićem. Naselje se sastojalo tek od desetak brvnara, u kojima je živjelo pedesetak ljudi. Dvije trećine od njih bila su djeca, što znači da je bilo tek petnaestak muškaraca sposobnih da prehrane tolika usta. Većina njih bili su traperi. Cijele su godine lovili divljač, a jednom godišnje prodavali bi krzna predstavnicima American Fur kompanije, kad bi oni svratili u Salmon Ridge.

Njihove žene bavile su se poljoprivredom. Sadile su kukuruz i pšenicu, koje su mljele i dobivale brašno. Za muškarce su takvi poslovi bili ponižavajući, iako su nerado priznavali da bi se lako moglo dogoditi da

skapaju od gladi da nije bilo njihovih vrijednih žena, koje su osigurale hranu i za dane kad se zbog nevremena nisu mogli maknuti iz kuća.

Kako se malo oporavio da je mogao izići iz brvnare, Donaldu je postalo jasno zbog čega je naselje nazvano Salmon Ridge. U neposrednoj blizini nalazila se rijeka koja je obilovala ukusnim lososima. Za njihov lov bili su zaduženi dječaci. Nije ih smetalo čak ni to što je potok bio zagađen. Nakon što bi probili debelu ledenu koru vješto su udicama ili čak i ostima hvatali velike ribe koje su uslijed hladnoće bile tromije tako da su se jedva kretale.

Osim toga, Donaldu su se razjasnile i neke druge stvari. Napokon je shvatio da se Stari Tom nije slučajno zatekao u Salmon Ridgeu. U njemu je živjela Sarah Murdock, žena koja im je nesebično pružila gostoprimstvo. Od nekoga blagoglagljivog susjeda, koji se nakon poprilične količine popijenog viskija više nije mogao kontrolirati, saznao je da je Tom već gotovo trideset godina do ušiju zaljubljen u tamnoputu Irkinju. Rano je ostala udovica, jer su joj muža ubili Indijanci kad još nije bila navršila ni tridesetu. Svaka žena na njezinu mjestu zacijelo bi nakon toga napustila to područje uz koje su je vezala samo neugodna sjećanja, ali Sarah to nije učinila. Premda se morala brinuti za troje nejake djece, ništa je nije moglo pokolebati u namjeri da nastavi što je započela sa svojim pokojnim mužem. Iako uz mnoga odricanja, uspjela je djecu podići na noge. Dvije njezine kćeri već odavno su se udale, a sin se odlučio za vojnički život. Kako

je bio vrlo nadareno dijete, otprve su ga primili u West Point i u međuvremenu je dogurao do kapetana.

Neposredno nakon pogibije Sarahina muža i Tom je ostao udovac. Njegova je žena poboljevala nekoliko mjeseci od galopirajuće sušice, a onda je naglo umrla, jednako tiho kao što je i živjela.

Tom ju je pokopao i dostojno oplakao kao što je to priličilo, a pošto je prošla korota, počeo je oblijetati oko Sarah Murdock. Budući da je bio desetak godina stariji od nje, a ionako se mlad oženio, njegov sin je stasao da se mogao brinuti sam o sebi. Nekoliko puta joj je ponudio brak, no ona ga je uvijek glatko odbila.

Nakon toga Tom se povukao u sebe i nije joj više ništa govorio o braku, ali ipak nije odustajao od toga da je i dalje vidi. Doduše, sad ju je viđao sve rjeđe, obično dvaput ili triput godišnje, ali u dubini duše se nadao da će Sarah jednog dana prema njemu osjetiti nešto više od prijateljstva. Od namjera nije odustajao čak ni poslije trideset godina, kad su u međuvremenu oboje ostarjeli.

Donald je bio zadivljen postojanošću starčevih osjećaja. Nadao se da će jednog dana njegova upornost uroditi plodom. Koliko je mogao naslutiti po Sarahinu ponašanju na to neće dugo morati čekati. Iako nije bila ništa manje tvrdoglava nego u mladosti, i nju je vjerojatno napokon dirnula plemenita Tomomova ljubav, pa se njezin otpor počeo topiti. Tomu je svakako pridonijelo i to što više nije bila mlada i što se kraj njega osjećala sigurnijom. Kako bilo da bilo, Tom je već puna dva

mjeseca boravio u Salmon Ridgeu, a činilo se da i ne namjerava tako skoro otići.

Lisino zdravstveno stanje sve se više popravljalo. Obrazi su joj se opet zarumenjeli, a i oči su joj dobile prijašnji sjaj. Sarah ju je zavela kao vlastitu kćer i činila je sve kako bi joj udovoljila. Mazila ju je i tetošila, namjenjujući joj najbolje zalogaje hrane, pa se Lisa zaoblila, ili se barem Donaldu tako činilo.

Kad je došlo proljeće, snijeg se okopnio i sve se ponovo zazelenilo. Donald je tek tad shvatio kako je lijep ovaj kraj. Opojni mirisi prirode budili su u njemu želju da do kraja života ostane u Salmon Ridgeu, ali je znao da se tako nešto Lisi zacijselo ne bi svidjelo. Zdravlje joj je bilo prekrhko za život u tako okrutnim životnim uvjetima. Osim toga, bila je rođena dama i Donald je boljelo što joj ne može pružiti život kakav bi joj najviše odgovarao.

Kad je Tomu i Sarah oprezno spomenuo svoje namjere, njihova je reakcija bila prilično neočekivana. Naljutili su se na njega kao da im je izrekao najtežu uvredu. Proteklo je nekoliko dana prije nego što su se udostojali s njim ponovo progovoriti, ali i to se svelo samo na najnužnije.

Unatoč grižnji savjesti koju je osjećao jer je razočarao to dvoje dragih staraca, Donald nije odustajao od svoje namjere. Čvrsto je odlučio da se vrate na Istok i da još jednom okušaju sreću.

To bi se najvjerojatnije dogodilo da iznenadan događaj nije sve promijenio. Kad je jednog jutra izišao na verandu pred brvnarom i trome se protegnuo, ugledao je trojicu konjani-

ka. Iako ljude nije nikad dotad vidio, to samo po sebi ne bi bilo ništa neobično da nije bilo čudne pomutnje koju je njihov dolazak izazvao u mjestu. Čim su ih spazile, žene su brzo dohvatile djecu za ruke i uvukle su ih u kuće, a muškarci su se skupili pred kućom Josepha Elricha, kojeg su prešutno priznavali za vođu.

Jahači su im prišli i s njima razmijenili nekoliko kratkih rečenica, a zatim su u galopu odjahali kao što su i došli. Donald je u zraku osjećao neku čudnu napetost, kao kad se u ljetno vrijeme sprema oluja. Muškarci su i dalje ostali pred Elrichovom kućom. Međusobno su tako živo raspravljali da nisu ni opazili kad im je Donald prišao.

Iako su stranci vrlo rijetko svraćali u Salmon Ridge, Donald nikad dotad nije opazio da bi nečiji dolazak izazvao takvu zbunjenost među traperima. Naslućivao je da je za to morao postojati neki dublji razlog. I doista, uskoro je saznao da je njegova bojazan bila opravdana. Kad bismo na tako nešto pristali, to bi bilo ravno samoubojstvu – napomenuo je Elrich.

Ljudi su odobravajuće zagrajali, a onda je jedan od njih, koji po svemu sudeći nije tako mislio, ljutito povikao:

– A zar nije isto, pa čak možda i gore ako im se suprotstavimo. Oni će Salmon Ridge srazniti sa zemljom tako da više neće biti nikakvog traga da smo mi ovdje nekad živjeli.

– Postupno umiranje gore je od nagle smrti. Ima nas šesnaestorica koji im se možemo suprotstaviti s oružjem u rukama – izrazio je Stari Tom svoje mišljenje.

– Iako se tebi busati u prsa kad osim golog života ne možeš ništa drugo izgubiti. Kod nas je sasvim drukčije, jer se moramo brinuti o sudbini naših žena i djece – muškarac nije odustajao.

Njegove riječi su opet pokolebale većinu muških stanovnika Salmon Ridgea. Htjeli to ili ne, ipak su morali priznati da čovjek ima pravo. Činilo se da se i Stari Tom na kraju složio s njim jer je pognuo glavu i zašutio.

Tad se ponovo za riječ javio Joseph Elrich:

– Jeremy ima pravo kad misli da naših šesnaest puški ne znači ništa prema njihovih pedesetak, no tko nam može jamčiti da će oni na kraju održati svoju riječ? Koliko sam uspio upoznati tipove slične njima, takvim kojotima ništa nije sveto. Ovako nam se barem pruža prilika da umremo ponosno kao pravi ljudi.

Žamor prisutnih prerastao je sad u otvorenu svađu. Svatko od njih trudio se da opravda svoje mišljenje. Na kraju ih je prekinuo Stari Tom.

– Valjda vam je jasno da ovakve prepirke nikamo ne vode. Najpametnije je da sve to prespavamo, a onda trezveno razmislimo što nam je činiti.

Ljudi su se složili s tim prijedlogom jer im ništa bolje nije padalo na um. Donald je pričekao dok mu se starac nije pridružio, a zatim su zajedno krenuli prema Sarahinoj brvnari. Usput su šutjeli, a tek kad su ušli u kuću, Tom mu je rekao:

– Iako sam te odgovarao od toga da otputuješ, sad nemam ništa protiv da što prije odete.

Donald je naslućivao zbog čega je njegov prijatelj iznenadno promijenio odluku, no htio je

čuti pravu istinu, te se pretvarao da je iznenađen.

— Zbog čega si iznenađa promijenio mišljenje kad si nas još do jučer nagovarao da ostanemo?

— Okolnosti su se promijenile. — neodređeno je rekao starac.

— O kakvim to okolnostima pričaš? Zar je dolazak one trojice neznanaca toliko utjecao na to da promijeniš mišljenje?

— Tebe se to ionako ne tiče, jer si u Salmon Ridgeu na prolazu — nervozno je odbrusio Tom.

— A što ako sam odlučio zauvijek ostati ovdje?

— Onda ćeš isto tako promijeniti odluku. O tome ionako ne želim više s tobom razgovarati.

Donald je shvatio da iz starca više ništa ne može izvući. Zbog toga je odlučio da pokuša nešto saznati od Joshue.

* * *

Kao što je i pretpostavljao, Joshua mu je mogao objasniti zbog čega su se stanovnici Salmon Ridgea tako uznemirili. Trojica jahača bili su izaslanici razbojničke bande koja je harala na području sjeverozapadne Montane. Za razliku od sličnih bandi, ta se odlikovala istančanošću u načinu djelovanja. Umjesto da napadaju naseobine u kojima su živjeli farmeri i traperi, oni su ih pljačkali na drugi način. Bilo je sasvim dovoljno da od njih zahtijevaju da svoje proizvode i krzna prodaju njima umjesto trgovačkim agencijama, pa da ih osiromaše. Stvar je bila vrlo jednostavna. Cijene koje su nudili bile su dvadesetak puta niže od cijena koje su plaćale kompanije.

Nešto slično se dogodilo i stanovnicima Salmon Ridgea. Banditi su im ponudili da će otкупljivati krzna umjesto American Fur Company. Odbijaju li njihov prijedlog, znalo se što ih je čekalo.

— Vrlo lukavo. Time što otкупljuju a ne pljačkaju dobra, izbjegli su sukob s državnim organima — iznenađeno je primjetio Donald.

— Upravo tako, ali to ne znači da ako ovi ljudi odbiju njihov prijedlog se neće koristiti drugim načinom da dođu do onoga što ih zanima. Toliko su postali bezdušni da više ni od čega ne prezaju. Čak se priča da viši funkcionari u državnoj upravi znaju za tu njihovu prljavu radbotu, ali su ih razbojnici potkupili i time im zatvorili usta.

— Doista krasno društvo! Nadam se da stanovnici Salmon Ridgea neće podvinuti rep i učiniti kako traže. U tom slučaju im se pridružiti u njihovoj pravednoj borbi.

— Nemoj zaboraviti da nisi sam. Valjda ti je jasno da se moraš brinuti i o Lisinoj sigurnosti — podsjetio ga je Joshua.

— Siguran sam da će se ona složiti sa mnom kad joj sve objasnim. A što ćeš ti učiniti?

— Isto što i ti. Zar si ti nešto bolji od mene? — nasmijao se Joshua.

XXII

Kao što je Donald i pretpostavljao, ljudi su se na kraju složili da im preostaje jedino da se suprotstave bandi. Sljedećih dana užurbano su se pripremali za obranu svog mjesta. Odlučili su privremeno napustiti sve kuće i utvrditi se u Erlichovoj

brvnari, koja je bila najveća u Salmon Ridgeu i po načinu gradnje podsjećala na malu tvrđavu.

Donald je znao da će banditi na kraju pobijediti. Zbog toga je smišljao kako da se iz svega toga izvuče. Na kraju se dosjetio kako da nadmudri nadmoćnije protivnike. Ukratko je Joshui objasnio svoju zamisao.

— Ideja i nije tako loša, ali mi nisi rekao tko će o svemu tome obavijestiti Indijance.

— Čini mi se da si ti najprikladnija osoba za to — mirno je odgovorio Donald.

— Zar ja? — začudio se Joshua. — A ne, druškane, to zaci-jelo neću učiniti, jer mi je još drag ovaj moj skalp, premda je već malo ofucan.

Donald je skinuo ogrlicu koju mu je dao Crna Sova i pružio mu.

— Ovo će ti poslužiti kao neka vrsta propusnice među Vranama i neće ti pasti ni vlas s glave.

Iako nerado, Joshua je na kraju ipak uzeo amajliju. Znao je da ne smije gubiti ni trenutka. Odmah je osedlao konja i odjahao prema zapadu.

XXX

Banditi su se doista pojavili nakon tjedan dana, kao što su i obećali. Predvodio ih je krupni čovjek duge crne kose što je do-sezala preko ramena. Već na prvi pogled bilo im je jasno da su se stanovnici Salmon Ridgea odlučili na otpor. Vođa razbojnika je prilično brzopleto zaključio da su im srca sišla u pete čim su ugledali njegove ljude, pa je naredio juriš.

Zemlja je tutnjala pod mnogim konjskim kopitama, a onda

je iz Erlickove kuće odjeknuo plotun. Šestorica bandita svoju su neopreznost platila životima, a njihovi drugovi su pojurili izvan domašaja oružja branilaca.

Bijes napadača sve je više rastao. Najprije su ga iskalili na nezaštićenoj imovini stanovnika Salmon Ridgea. Zapalili su prazne kuće i istjerali stoku iz staja. No umjesto da to slomi volju branilaca za daljim otporom, oni su još čvršće odlučili da ustraju dok i posljednji o njih može držati pušku u rukama.

Banditi su uskoro opet napali, samo što su to sad učinili opreznije. Potjerali su stoku prema brvnari u kojoj su se nalazili branioci, a zatim su i sami krenuli oprezno se skrivajući iza nje.

Hrabri stanovnici Salmon Ridgea i ovaj put su ih dočekali kišom olova, premda je ovaj put učinak njihove paljbe bio mnogo skorniji. Uspjeli su raniti tek dvojicu razbojnika, a i njih samo lakše, a ostali su se posakrivali iza tijela ubijenih goveda. Sad su i oni zapucali, i uskoro se jasno vidjelo koliko su banditi brojčano nadmoćniji. Meci iz njihovog oružja zabijali su se u trupce od kojih je bila sagrađena brvnara, ali neki od njih su prozviždali kroz prozore.

Među prvim žrtvama na strani branioca bila je Sarah Murdock. Rame uz rame borila se s muškarcima sve dok ju nije pogodio jedan zalutali metak. Posrnula je i pala na pod. Tom je to opazio odbacio pušku i hitro se sagnuo do nje. Najprije je pomislio da joj je samo pozlilo, a onda je na njezinim grudima ugledao crvenu mrlju.

Kriknuo je poput ranjenog huguara i grčevito je privinuo uz sebe. Ona je otvorila oči i nasmiješila mu se.

— Čini se... da je za mene... sve gotovo — s naporom je prošaptala.

— Nije to ništa, tek mala ogrebotina — Tom ju je pokušao utješiti, iako se činilo da je njemu potrebija utjeha.

— Znaš i sam... da nije tako. Htio je nešto brzo reći ne bi li je razuvjerio, ali ona mu je dala znak da mu želi nešto reći. Prislonio je glavu uz njezina usta.

— Željela bih da znaš... da sam te oduvijek... volje...

Zašutjela je, ne dovršivši što je namjeravala reći. Tom ju je prestrašeno pogledao, a zatim je prodrmao kao da je želi probuditi, no ona je već bila mrtva. Na licu joj je još uvijek titrao blaženi osmijeh.

Tom se polako uspravio i prišao prozoru. Prije nego što je netko od branioca uspio shvatiti što se događa, u njegovo se tijelo zarilo nekoliko metaka. Zateturao je i s mukom se spustio pored Sarah, a zatim klonuo na pod.

— Pa on je dopustio da ga ubiju! — potresno je povikala Lisa.

Očito je tako sam želio.

U Donaldovim očima zacaklile su se suze. Shvatio je da je starac svojevolumno pošao u smrt, radije nego da nastavi živjeti bez žene koju je neizmijerno volio.

Iz starčevih omlohavljelih prstiju uzeo je šarpovku i naciljao u jednog napadača koji se na trenutak previše izložio. Povukao je okidač i puška je zag-

rmjela. Razbojnik se stresao i srušio na zemlju.

— Ovo je jedan za tebe, — promrmljao je Donald, iako je znao da to neće oživjeti starca.

Banditi su pojačali pucnjavu. Činilo se da se spremaju za odlučujući napad. U samo nekoliko minuta poginula su još tri branioca. Branioci su znali da su njihove sudbine zapečaćene, no ipak se nisu predavali. Žilavo su se borili, nastojeći što skuplje prodati kožu.

Ni njihove žene nisu bile ništa manje hrabre. Neke od njih borile su se uz rame sa svojim muževima, a većina njih bila je zadužena za punjenje pušaka.

Odjednom su branioci začuli neku čudnu galamu. Sumnjičavo i sa znatiželjom oprezno provirivali kroz otvore na brvnari. Ugledali su prizor od kojeg se i najhrabrijem među njima sledila krv u žilama. Prema brvnari je u punom trku jurilo više od dvije stotine Indijanaca. Neki su od njih bili naoružani musketama, a većina je u rukama držala lukove i strijele ili kratka koplja.

— Prokletstvo, Indijanci! Samo nam je još to trebalo! — opsovao je čovjek koji se nalazio pored Donalda.

— Barem će dokrajčiti te kote prije nego što oni dokrajče nas — nasmijuljio se pun gorčine drugi muškarac.

Njegov zlobni komentar nije mogao utješiti branioca, iako im je na kraju ipak bilo svejedno da li će poginuti od razbojničkog metka ili indijanskog tomahavka. Banditi su u najmanju ruku bili jednako iznenađeni kao i stanovnici Salmon Ridgea, ako ne i više. Bili su sigurni

da će pobijediti, samo je bilo pitanje vremena kad će slomiti posljednji otpor iz brvnare.

Kad su iza sebe začuli divlje povike, sledila im se krv u žilama, no ipak su se okrenuli pripravnici da se suprotstave iznenadnim protivnicima. Borili su se žestoko, ali naletu brojčano nadmoćnijim Indijancima nisu mogli odoljeti. Dvadesetak ratnika ipak je poginulo prije nego što su zamuknuli posljednji razbojnički pucnjevi.

Branioći su šutke i ukočeni promatrali klaonicu koja se odvijala pred njihovim očima. Za vrijeme napada Indijanaca nisu ispalili ni jedan metak, jer su štedjeli municiju za odlučujući napad. Potajno su se nadali da će se njihovi neprijatelji međusobno potamaniti, pa su ostali razočarani tako brzim svršetkom sukoba.

— Sad je na nama red — zabrinuto je uzdahnuo muškarac kraj Donalda.

U sablasnoj tišini koja je vladala u brvnari začuo se dječji plač. Mlada žena je privinula dječaka uz sebe, kao da ga je željela zaštititi svojim tijelom.

— Neka sam proklet ako to nije...! — radosno je povikao Donald, ne potrudivši se da dovrši rečenicu.

Muškarci su ga znatiželjno i čudeći se pogledali pomislivši da je poludio, a onda su i sami ugledali ono što ga je tako razveselilo. U gomili Indijanaca spazili su bijelca koji im je odnekud bio poznat.

Prvi ga je prepoznao Tim Fraser, čovjek čija se kuća nalazila odmah kraj brvnare Sarah Murdock.

— Pa to je Joshua! — viknuo

je sretan. — Otkako sam ga upoznao tvrdio sam da bi taj momak prevario i samog vraga!

— Da sam na tvom mjestu, ne bih se tako veselio. Prije bih rekao da se spetljao s Indijancima samo da nas opljačka — oglasio se kao zloguka ptica čovjek kraj Donalda, no on ga nije čuo.

Kao da je očaran gledao je gomilu ponosnih ratnika koji su se dostojanstveno približavali kolibi. Kad su se približili na pedesetak metara, Indijanac s perjanicom, sastavljenom od najmanje pedeset orlovihi pera, podigao je ruku i ratnici su zastali, a on je nastavio jahati prema brvnari. Kraj njega je jahao Joshua.

— Čini se da ipak imaš pravo, a ja sam još jednom ispao budala — ljutito je promrmljao Fraser i podigao pušku. Naciljao je prema dvojici muškaraca, ali prije nego što je stigao zapucati, Donald je gurnuo cijev u stranu.

— Što to radiš, do vraga? — prasnuo je Fraser.

— Vjerojatno je i on njihov suučesnik. Ionako je došao zajedno s Joshuom — dobacio je drugi muškarac.

Donald ih nije slušao. Skinuo je zasun s vrata i potrčao prema dvojici konjanika. Joshua i Indijanac su sjahali i srdačno ga pozdravili.

— Stigli ste u posljednji trenutak. Da ste došli samo pola sata poslije, našli biste samo spaljenu brvnaru.

— Moj bijeli brat je imao sreće — nasmijao se Indijanac.

— Jurili smo kao da nas tjeraju svi vragovi crnog pakla —

hladnokrvno je dodao Joshua i odgrizao vršak cigarete.

– Crna Sova biti sretan jer mogao vratiti dug svom bijelom bratu.

– Nisam ni sanjao da ću jednog dana zatrebati tvoju pomoć – rekao je Donald, a zatim je dvojicu svojih prijatelja poveo prema brvnari u kojoj se branici još nisu oporavili od iznenadnog obrata događaja.

XXIII

Joshua je pažljivo pregledao lica svih poginulih bandita. Donaldu, koji ga je sa strane promatrao, činilo se kao da traži neku određenu osobu. Neko vrijeme ga je začuđeno gledao, a onda ga je ipak upitao:

– Rekao bih da tražiš nekoga poznatog, Josh...

On je zastao i zagledao se u mrtvacu čije je lice bilo tako izmrcvareno da ga je gotovo nemoguće bilo prepoznati.

– Imaš pravo, Done. Tražio sam ovog štakora.

Donald mu je prišao i s gnušanjem pogledao mrtvog razbojnika. Iznenadeno se trgnuo jer mu se njegovo lice učinilo poznatim.

Joshua kao da je čitao njegove misli, jer se suho nasmijao i rekao:

– Slobodno ga pogledaj malo bolje.

Donald se sagnuo i tek tad je u mrtvacu porepoznao svoga bivšeg prijatelja.

– Pa to je Brian – iznenadeno je prošaptao.

– Točno, to je sve što je preostalo od Briana Parkinsa.

– Otkud ga poznaješ? – začudio se Donald.

Na Joshuinu licu je zatitrao zagonetni osmijeh.

– Jurim za njim već gotovo godinu dana. Napokon sam ga pronašao, ali, na žalost, od njega više ništa ne mogu saznati.

– Pa to znači da... – iznenadeno je zastao Donald.

– Da, progonim ga još iz Chicaga, no kad god bi mi se učinilo da ću ga ščepati, zameo mu se trag.

– Ne shvaćam zbog čega si to činio. Zar ti se Brian tako zamjerio?

– Nije posrijedi ništa osobno – odgovorio je Joshua i ponovo se osmjehnuo. – Nisam ti rekao da sam ja savezni šerif.

– Zbog čega mi to nisi dosad rekao? – ljutito se obrecnuo Donald, kojemu se učinilo da ga je Joshua izigrao.

– Nisam imao prilike za to, a osim toga, sam smatrao da nije važno da to znaš.

– Zašto?

– Zato što sam neko vrijeme i na tebe sumnjao. Znao sam da se Brian nalazi u društvu muškarca čiji je opis upravo odgovarao tebi. Kad sam u Goldcreeku slučajno saznao da ga poznaješ, ponadao sam se da ćeš me dovesti do njega.

– Znači, zbog toga si me spasio da me gomila podivljalih rudara ne linčuje, a ja sam mislio da je to bilo zbog nečega drugog – razočarano je uzdahnio Donald.

– Ne moraš odmah očajavati. Da si bio na mom mjestu, vjerojatno bi isto pomislio.

– Što je to Brian zgriješio da si ga gonio čak iz Chicaga?

– Ubio je i opljačkao staricu kod koje je stanovao. Nakon toga mu se zameo svaki trag. Saz-

nao sam da su neki naši ljudi vidjeli mladića koji je odgovarao njegovu opisu na kolodvoru u Hannibalu. Nije to bilo nešto osobito, ali ništa drugo mi nije preostalo nego da se i sâm zaputim u Omahu. Nakon toga put me vodio do Goldcreeka. Ostalo ti je poznato – rekao je Joshua umornim glasom.

– Sad mi je jasno odkud mu tolika gomila love – zamišljeno je prošaptao Donald.

Prezirno je pogledao mrtvaca, te dodao:

– Zadesila ga je sudbina kakvu je i zaslužio!

XXX

Posljednji zraci sunca obasjali su Donalda i Lisu koji su stajali pored svježe iskopanoga groba u koji su bila zabijena dva križa. Na jednom od njih je pisalo »SARAH MURPHY«, a na drugom »THOMAS DAVIS«.

– Napokon su se smirili jedno pored drugog – patetičnim tonom rekla je Lisa.

– Barem ih je smrt sjedinila, kad već za života nisu mogli biti zajedno – uzdahnuo je Donald.

– Kako je sve to čudno, a samo malo im je bilo potrebno da budu sretni – zaneseno je rekla, no Donald se toliko zadubio u svoje misli da nije ni čuo njezine posljednje riječi.

Pogled mu je odlutao u daljinu. Promatrao je beskrajnu ravnicu što se kupala u posljednjim odsjajima zalazećeg sunca. Znao je da će se najkasnije za desetak dana otopiti posljednje nakupine snijega, a onda će

iz plodne zemlje niknuti raznovrsno bilje.

Kad god bi o tome razmišljao, ostajao bi očaran čudesnim tajanstvom prirode. Iz sićušnih zrnaca sjemenja niknut će novi život, i sve će se iznova nastavljati.

– Čini mi se da mi je napokon jasno što nam je još davno Tom želio reći – zamišljeno je rekao.

Lisa ga je začuđeno pogledala jer nije shvaćala na što misli, no on joj je to odmah objasnio.

– Vjerojatno se sjećaš kad nam je rekao da na svijetu postoje stvari mnogo vrednije od zlata, no mi u to nismo vjerovali. Mislili smo da su po srijedi tlapnje ishlapljelog starca.

– Da, bilo je to na »Kraljici Missouri«.

– Sad mi je jasno na što je mislio. Uvjeran sam da je mislio na plodnu zemlju. Ona odista znači pravo bogatstvo, jer ništa drugo na svijetu ne može svake godine stvarati novi život.

– Pa nisam u to previše sigurna – vragolasto se osmjehnula Lisa.

On ju je ljutito odmjerio, jer mu se učinilo da mu se nepotrebno suprotstavlja i da se inati!

No, ona je mazno naslonila glavu na njegovo rame i tiho rekla:

– Dosad ti nisam htjela o tome pričati, jer sam čekala dok ne budem potpuno sigurna. Sad ti mogu reći da nije zemlja jedina koja stvara život. Za nekoliko mjeseci i mi to možemo očekivati!

KRAJ

REDAKCIJA
ROMANA I STRIPOVA
VJESNIKA

LASO

EVA

SUPERŠTRIP

Tom i Jerry

SMILE

MAGAZIN

erotika

Svaki
tjedan

Svaki
14 dana

Svaki
14 dana

Svaki
14 dana

Svakog
13. u mjesecu

Svakog
5. u mjesecu

Izlazi
povremeno

Svaki mjesec

U PRIPREMI:

Rolf Shark

ĐAVOLJI SINOVI

Cijena pretplate za godinu dana iznosi 9.360 d, a za šest mjeseci 4.680 d. U cijenu je uračunat i pretplatnički popust. Pretplata se uplaćuje općom uplatnicom u korist računa: NIŠPRO »Vjesnik«, Interna banka, Zagreb, broj 30101-833-2052, za »LASO«.

Cijena inozemne pretplate za šest mjeseci: DM 33,00, ASCH 234,00, SFR 27,00, HFL 37,00, SKR 116,00, FF 109,00, US\$ 17,00 (avionom US\$ 20,20), C\$ 24,00 (avionom C\$ 28,30), Australia £ 12,00 (avionom £ 15,00).

Uplata na devizni račun 30101-620-16-25731-3252051 kod Udružene banke Hrvatske, Zagrebačka banka, Zagreb (za »Laso«, izdanje OOUR-a IRI).

Ekonomska propaganda: »Vjesnik«, Agencija za marketing, Zagreb, Trg bratstva i jedinstva 6.

Zadnja kolor stranica 75.000 d, c/b stranica 50.000 d. Oslobođeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7-1973. od 26. XI. 1973. Rukopisi se ne vraćaju.

**POZIVAMO VAS U VELIKI LOV NA ALBUME
SA SAMOLJEPIVIM SLIČICAMA**

**TKO PRIJE — TAJ DOBIJE
SUPERNAGRADE U SUPERNATJEČAJU**

**ALBUMOM DO AUTOMOBILA
FIAT 126 P**

I DRUGIH VRIJEDNIH NAGRADA

KAKO?

POTRAŽITE JOŠ DANAS

ALBUM SA SAMOLJEPIVIM SLIČICAMA

**POPUNITE GA SLIČICAMA I POŠALJITE REDAKCIJI
AKO STE PRVI, AUTOMOBIL JE VAŠ**

